

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

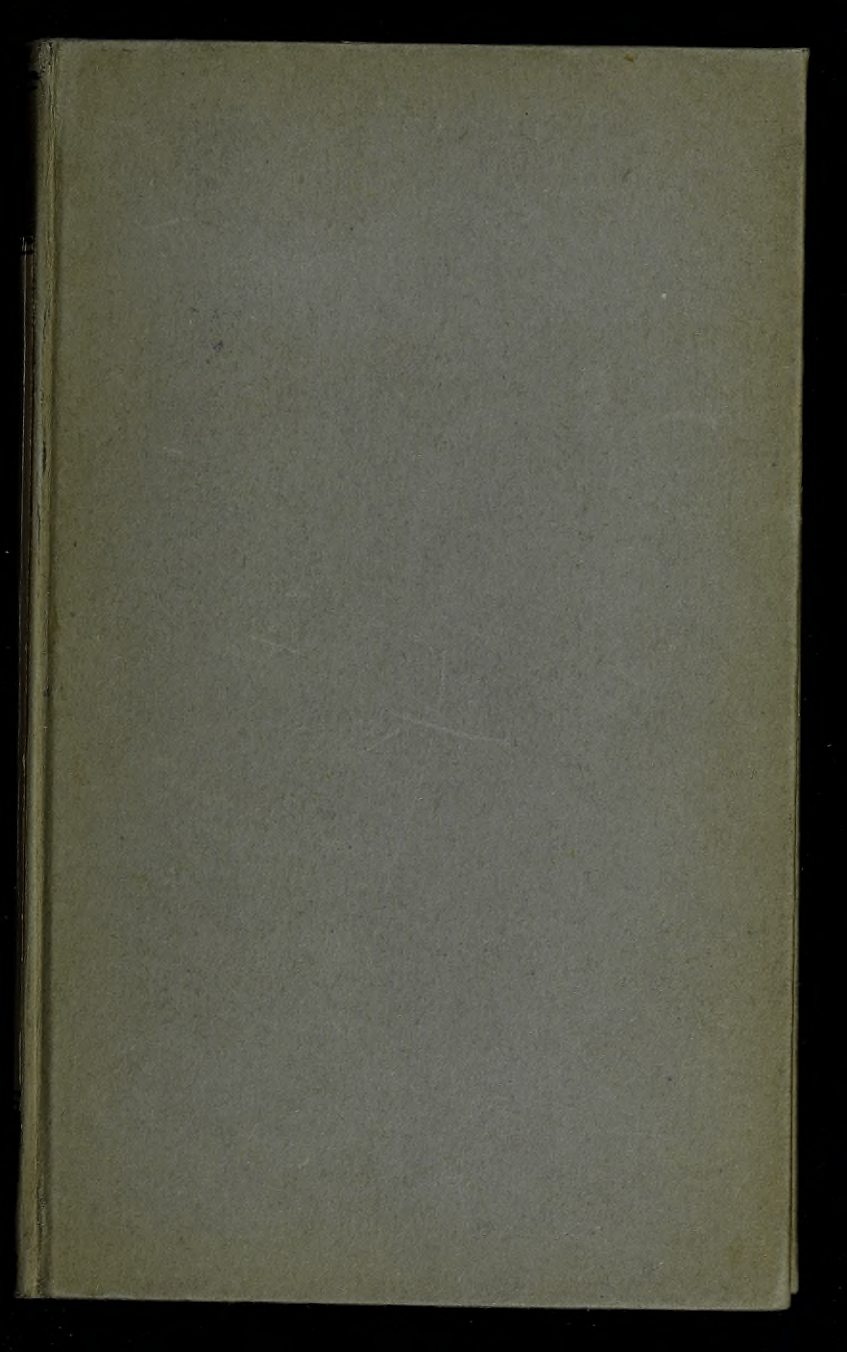
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

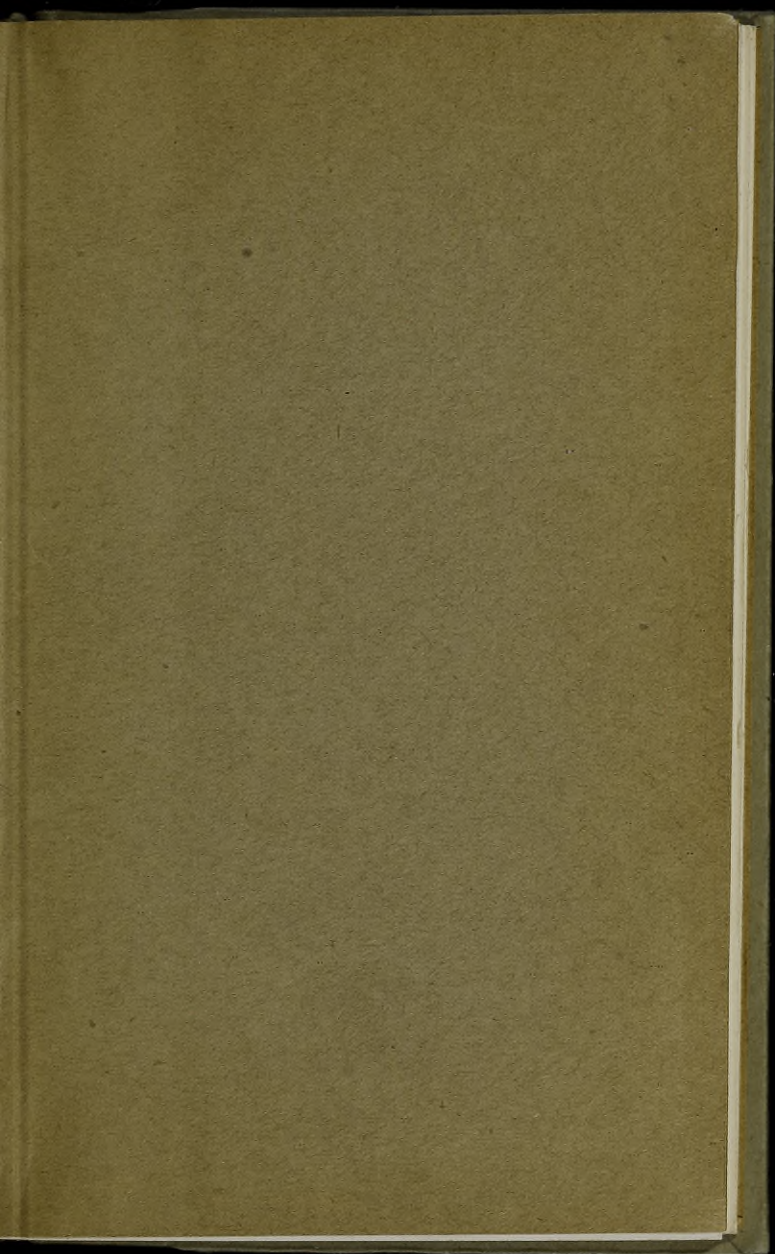
LUNDS
UNIVERSITET

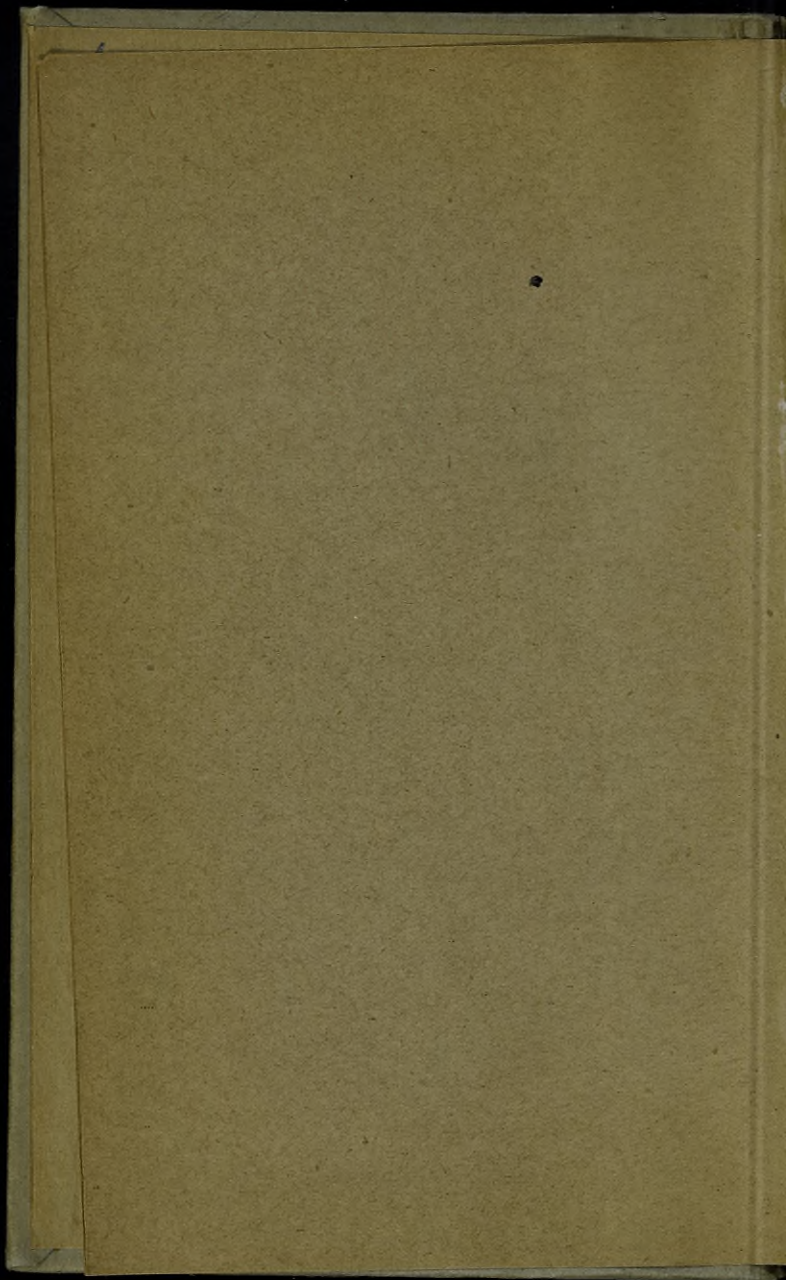

UPPSALA
UNIVERSITET

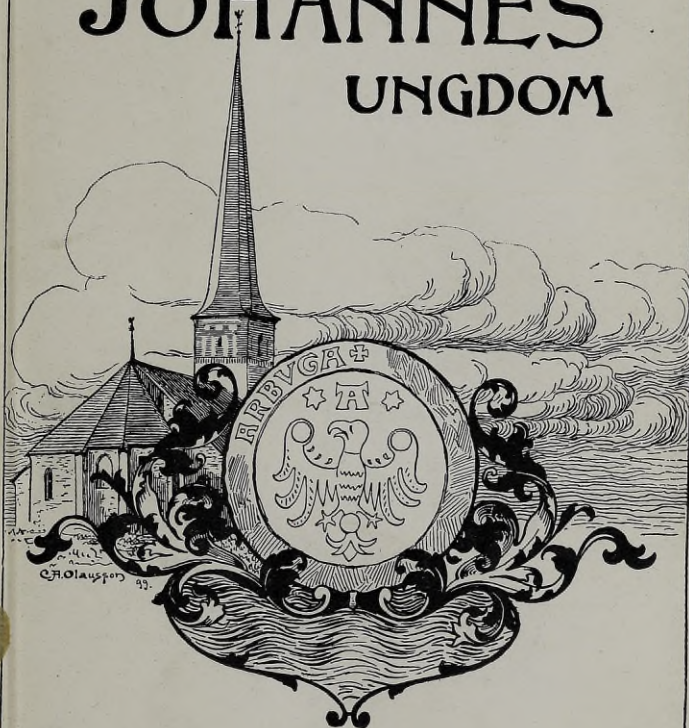
Vitt.
Sv.

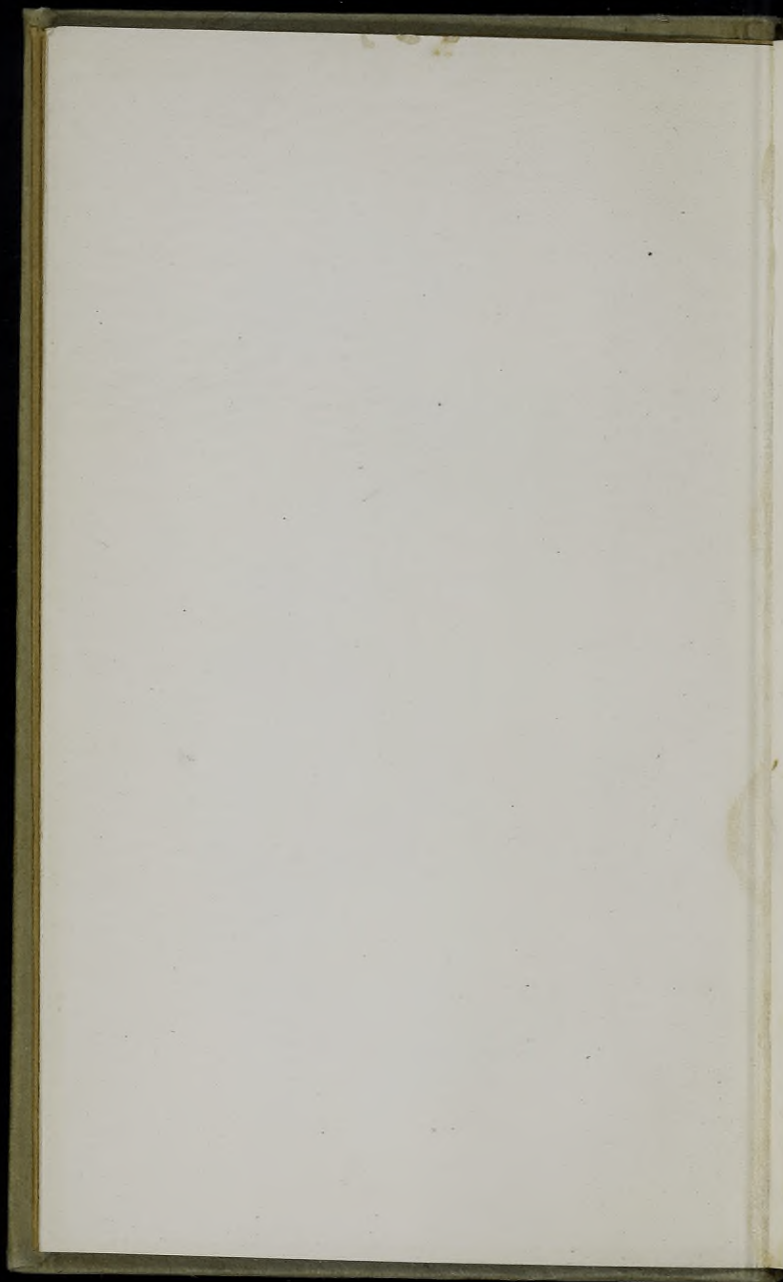
SVEN ÅKERBERG

JUNKER
JOHANNES
UNGDOM

STOCKHOLM

C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS AKTIEBOLAG

SVEN ÅKERBERG

JUNKER JOHANNES
UNGDOM

STOCKHOLM
C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS AKTIEBOLAG

STOCKHOLM 1899

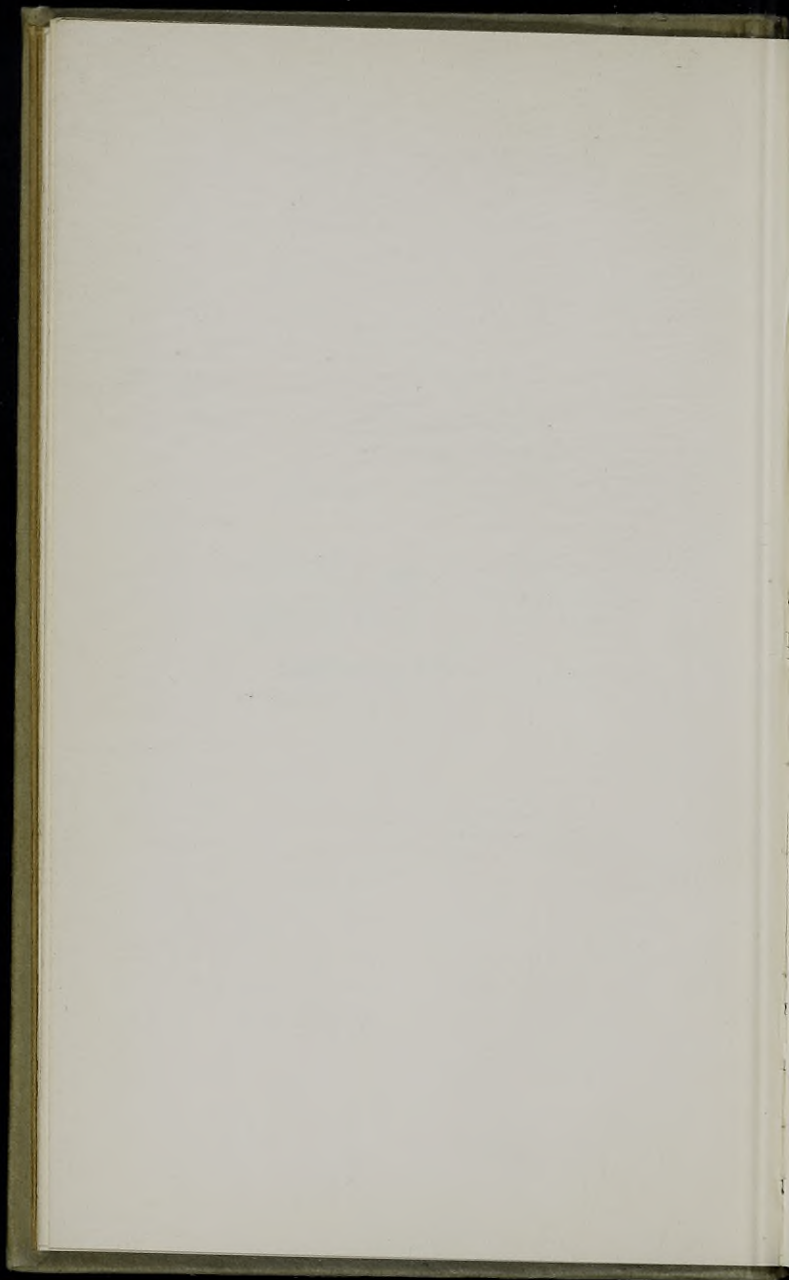
KÔERSNERS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

»Ce que nous appelons la couleur locale
est une rêverie.»

Anatole France.

»En saga . . . en af de svartskrudade.»

(Jagtslottet.)

I.

Den brusar fram och sorlar och skummar. Ibland breder den ut sig till lugna, glidande vatten, som sällan krusas. Den silar fram genom dungar af al eller genom skog af mörka sjungande furor. Det går mot öster och mot söder, mot vattnet med de otaliga holmarna. Men då ån blifvit bred och djup nog och ej för strid, utan koggarna och segelskutorna, som komma östanfrån långväga öfver hafven, kunna gå upp, då ser man en klunga af många byggnader resa sig vid stränderna, stora byggnader med spiror och kors och smärre, inbäddade mellan dof-

tande täppor med hvita blommande träd och örter af lysande färger. Det är Arboga by. Och med taktfasta vågor rullar vattnet vidare — och ned mot Mälaren — och ut mot hafvet.

Köpstaden var rik och stor och kunde uppställa många hundrade väpnade män. Murar och grafvar skyddade den, och ån kunde spärras med kedjor. Därinne lefde nu borgarena sitt lif, och deras kvinnor och barn. Köpenskapen gick nere vid ladstaden och i bodarna, handtverkarne sjöngo sina enformiga visor till arbetet, och från stund till annan hördes klosterklockan med sin milda klang, som kallade till bön och andakt.

Nordan vid ån och långt vest i byn, där gårdarna lågo glest med

backar och inhägnader emellan sig, där hade Niclis sin tomt med byggnader och hus. Det var en god gård och en af de bästa i byn, fast afsides belägen. Hufvudbyggnaden låg tätt vid vattnet, bortskymd från land af örtagården. Dagligstugan låg i jordvåningen, men utantill förde under bar himmel trappor upp till loftet och till döttrarnas kammare och till sofstugorna. Då man kom vandrande vägen fram mot stället, glimtade först mellan buskarna ett rödstruket staket, så kom man in i trädgården mellan en häck af små frodiga appelträd, så syntes byggningen och stallet och ladulängan.

Där suto i ett skymundan af trädgården, så nära ån att de hörde vattnets skvalp, en flicka och en yngling. Flickan, som kunde vara

en tretton år, hade en röd kjortel med små klingande prydnader af silfver fastsydda rundt kring fällen. Lifestyckets ärmar slutade vid armbågarna och läto de barnsligt magra och solbrända armarna synas. Händerna voro fina och späda, hennes anlete var täckt och blygt och fintbildadt, på det gula, upplösta håret hade hon en jungfrukrans af väppling. Gossen, som var en sexton år, bar en scolaris dräkt.

De sutto och höllo hvarandra i hand och berättade för hvarandra, hvad de båda väl visste förut, men som de dock både ville höra och berätta på nytt.

Först var det han som talade:

— Det är så underligt ibland i skymningsstunden, sade han. Jag är född och uppfödd här, och ändå

vet jag, att mitt hem är icke här, utan långt borta, hvar det vet jag icke. Och då skymningen kommer, då gripes jag af längtan. Då går jag ensam långt bort på vretarna, bort från klostret och min kammare där. Då skälla hundarna efter mig, och barnen håna mig med slemma ord för min mörka hy och mina svarta ögon. De säga mig hemma hos drifvarne och tjufvarne i skogen på andra sidan ån, för hvilka korset är upprest till att afvärja deras arghet och elakhet. Då kommer jag hit till dig. Jag får gå omkring med dig i trädgården bland dina rosor och örter och smeka dig, och du säger att du håller af mig.

Då kunde flickan svara:

— Här rinner en liten bäck från källan, som svämmar öfver, det är

Rachels källa, du måste hålla af den; min farfar som var en god man, en renlifvesman nästan, har gifvit den dess namn. Honom kan du nog inte minnas, han var en godebroder, men han dog under den svåra döden, då så många dogo. Då var vattnet i alla landets källor giftigt och farligt att förtära, blott icke i denna. Och mina liljor, som jag kallar Sarons liljor, dem måste du hålla af. Och i hela denna del af trädgården växer jungfru Marias sänghalm vildt, utaf sig själf. Det är så mjukt att hvila i hennes gräs, som är gult och vackert. Henne måste du älska och allt som är hennes. Och ibland när du smyger dig hit, ser du en skymt af min far. Han är en hård man och ser på dig ovänligt, men då han älskar mig, kan du ej hata honom.

Och min syster måste du också älska, hon som är så yr och munter och så olik mig — och aldrig får du tänka stygga tankar.

— Du talar som ett barn, svarade gossen. Kan du ens förstå min sorg? Jag har som minnen af hvad jag aldrig sett. Af en sol, som var klar och varm och som glödde och glimmade som guldets själft i glorian kring Mariajungfruns anlete; och af en himmel, därbakom, blå som Gudsmoderns mantel — — — men den solen har jag aldrig sett. Jag har minnen af års-långa blodiga, bittra fejder mellan städer och borgherrar, ett helt land i uppror och strid. Jag minnes eländiga skaror af kvinnor och barn, som flydde uthungrade, halfnakna, förföljda af järnklädda ryttare, som stucko och höggo ned dem, tram-

pade ned dem. Och ändå sväller hjärtat vid tanken på strid och kamp, det är en lek, en härlig lek för den starke, där insatsen är lifvet — — — då jag sluter ögat, kan jag skåda landskap, som jag aldrig sett, med växter och djur, om hvilka jag hört, men ej mer. Och jag har som minnen af en lång vandring upp mot nord. Det är en biltog man som vandrar, utstött ur sin fäderne-stad; och hemlängtan drifver honom oupphörligen allt längre bort. Han vandrar och vandrar — genom många länder, öfver många floder och öfver haf, till ett land betäckt med snö, med hvit tindrande snö, och med ljusa nätter och korta dagar.

Så sutto de och pratade. Hon höll af honom som en syster sin

bror. Han älskade henne som sitt
allt, ty han ägde intet annat att
hålla af.

II.

Skymningen höll på att öfvergå till natt, då Johannes begaf sig hem. Dunklet var som en genomskinlig slöja, genom hvilken han ännu skymtade föremålen, fast fantastiska, konturlösa. Vägen var lång till klostret. Han följde ån; på norra sidan låg gård vid gård. Där hade sadelmakarne sina bodar, de stodo nära tillsammans och trappgaflarna sköto spetsiga upp. Luckorna voro stängda, och intet ljus trängde ut genom springorna, ty vård var längesedan ringd. Han smög tätt fram utmed husväggen, det var föga bättre att

råka ut för bysvennen än för illgärningsmän och tjufvar. På afstånd hörde han högljudda röster af druckne sällar. Han gick fram öfver torget till Brödragatan och följde den; till vänster hade han klosterträdgårdens mur, som öfverkyggdes af lummiga, täta ekar; till höger lågo guldsmedernas förnäma gårdar. Redan skymtade han mot himlen, som var ljusare bort i öster det massiva, svartmålade träkorset vid klostret, då han upptäckte ljus i vaktstugan, och att porten stod öppen.

De båda tunga gallerdörrarne slogo igen bakom honom. Dånet däraf rullade fram öfver gården, studsade mot klostermurarna, ekade en stund, och det var åter tyst och ensamt. Då såg han i ett öppnadt fönster en broder, som betraktade

honom. Det var uppsyningsmannen öfver de unga scolarerna och djäknarna. Och han hörde en sakt hviskad fråga.

— Hvar har du dröjt så länge?

Men då det töfvade med svaret, gentog rösten lika mildt.

— Jag har lämnat dig din frihet, emedan jag litade på ditt sinne, och då höfves det mig illa att nu forska och fråga. Men begif dig till samtalsrummet, du är väntad där.

Och efter sig, då han gick, hörde Johannes ytterligare en maning: Var ödmjuk, ödmjuk inför Gud och människor.

*

Klostret låg halft öde ännu efter pesten, som rätt nyligen härjat nejden och landet, och det var

liksom en susande tystnad i de långa korridorerna. Intet lefvande väsen fanns där mer än Johannes, men aftonvinden och löfvens prassel utanför och hans egna steg på hållarne blandades till ett sakta eko.

Johannes hade en förkänning af att något oväntadt skulle inträffa, något som med ens skulle omgestalta hans lif, men han sökte örgäfvnes efter hvad detta något kunde vara. Så småningom lyckades han öfvertyga sig, att han skulle finna frågans lösning hos denne okände, som väntade honom. Och det var med känslor af obestämd fruktan och af längtan efter klarhet, som han beredde sig att träda in. Hvad skulle han finna därinne? Han visste att han ej var en af dessa andra, det rann ett annat blod i hans ådror. Han var ej hemma i

detta fattiga, kalla land. Hans stolta sinne rann på honom: hade han ej tyglat en häst redan första gång han satt i sadel, skulle ej ett svärd ligga som gjutet i hans hand? Han kastade hufvudet tillbaka, stötte djärft upp dörren och gick spejande, med spänstiga steg in i salen.

Det stora rummet var tomt och skumt, längst fram stod på ett bord en dålig lampa med osande veke. Och då Johannes kom närmare, såg han en man halfigga på bänken, insvept i en gode broders fattiga grå dräkt.

Hvad hade djäknen Johannes drömt, hvad hade han hoppats?
— — — Var ödmjuk, ödmjuk inför Gud och människor — — —
— Är det I som väntar på mig, sporde han skyggt.

Men mannen tycktes ej märka honom. Då satte han sig tåligt ned på bänken och väntade, och under tiden betraktade han förstulet den andres ansikte. Därunder började han på nytt att dikta på sin gamla saga:

— Den mannen hade kommit till klostret för att dö, ty det var en gammal man och en bruten man. Han tyckte sig i hans anlete kunna skönja spåren af ett helt växlande lifs alla härjningar. Han såg de hårda vecken i pannan och kring munnen som makt och rikedom ge, han såg de djupa fårorna som landsflykt och umbäranden gräfva, han såg hat och lystnad och ånger och saknad, som allt smält samman nu och mildrats och var på väg att utplånas. Ty den mannen var kommen till klost-

ret för att dö, men dessförinnan ville han se Johannes och lämna honom ett namn och börd i arf och ett värf att utföra.

Då reste sig mannen upp och stod framför honom i sin fulla längd. Tänk att en människa kunde synas så hög — — — hvad skulle väl nu hända? Se hur han häfde bröstet och lyftade och böjde armarna, som om han velat kasta af en tyngd, som pressade honom. Nu talade han, så hans röst lät.

— Slut, ja slut, och det återstår blott att göra upp räkningen; och försvinna. Men det var ett ynkligt kalas, med för mycket tiggare ifrån landsvägen och gycklare insläppta att slåss med om välfägnaden. Stort kan jag icke vara skyldig. Men kanske jag skrämmer dig med sådant tal, du som är ett

barn; men det vill jag icke, utan jag vill ge dig mod genom att visa dig, hur föga du har att förlora. Så skall du vinna. — Fejd är lifvet och strid, men striden är en lek, en lustig lek. Då lifvet står på spel, då får det sitt värde, det är som ett guldmynt som ligger ofruktamt och gagnlöst i din ficka, men skänker dig allt i samma stund du vågar det och sätter det på spel. Men sådana finnas, som spela om guld men ej hafva mod att spela om lifvet. Och rädslan har kommit öfver somliga, som voro för veka och blöta till sinnes, så att de knappast töras trampa på marken för att ej till äfventyrs krossa ett kryp, och de sluta sig inne i kloster eller fly som eremiter till ödemarken.

Hvad var detta? Hvem var den mannen, och hvarför talade han som han gjorde? Han hädade ju, hur kunde en människa våga häda; och en människa som skulle dö! Hör, nu fortsatte han. Å, sådana ord han talade. Johannes skulle vara af hans blod, skulle vara som han, tänka som han, känna som han. Och dessa ord, som han nu lyssnade till, de voro att förlikna vid den smattrande hornlåten, som ljudar öfver backar och fält och ekar i bergen och dör bort till slut i skogarna, men som väcker till lif på sin färd allt det slumrande starka och unga, som kommer männen att lystra, hästarna att dansa och solen att glänsa och glittra på vapen och drabptyg: till strids, till strids! — Var detta en döende mans tal! Hur kan en man dö

med sådant tal på sina läppar? Det var skumt i rummet och dödstyst, men för Johannes ögon var det som gyllene blixtar och han tyckte sig höra larm och gny af vapen och eggande rop. Och han märkte det ej, men han lät sig tagas, vinnas. Hvert ord gaf eko i hans inre, han kände, att det var sannt, att han var af samma blod. Så var det, så var det att lefva.

— Hvem är jag, ropade han. Jag vill veta hvem jag är!

Hans höga rop återljudade mellan de kala murarna, så dog det bort. Lampan började häftigt flämta. Det blef en tystnad, som växte, som väntade och frågade och fordrade svar: hvem, hvem var han.

Då började det arbeta och rossla i bröstet på den döende, han sjönk

samman och en svart skugga bredde sig ut öfver hans anlete. Johannes tyckte sig höra några afbrutna ljud, han lutade sig fram. Då kom det med ansträngd röst:

— Jag kan ej, det är någon som hindrar mig att tala, jag vet ej hvem det är, kanske är det döden blott, som kommit. Just detta kan jag ej få fram. Tag korset, som hänger i keden på mitt bröst. Där står ett namn att läsa, hennes namn, som är din moder. Men spara att läsa det namnet, spara att dricka det namnets gift, till dess du blifvit en man.

Johannes grep korset för att rycka det till sig, men keden var stark och den höll. Då hördes någon komma, och för ett andra skoningslöst ryck brast den ändock, Johannes höll den i sin hand.

Det var munkarne, som kommo
med ljus och krucifix och helig
olja.

III.

Liksom mörkret förstorar föremålen, som vi otydligt urskilja, så har själfva natten något dystert, något förstörande öfver sig; människorna darra och frukta för natten. Men då morgonen kommer, då le de åt sin fruktan och mena att världen är ung och solig, och att natten är långt borta, och att den kanske aldrig var annat än en dröm — ty människorna veta aldrig hvad de skola tro.

I klosterkyrkan sjöngo munkarna, och sången trängde ut genom fönstren som stodo öppna. Rösterna klungo klarare än vanligt, de sjöngo

för en människa som dött, och de visste ej hvem han varit i lifvet, blott att han varit arm och fattig som de själfva. Men hans graf skulle redas i kyrkan under hällen som en mäktig och rik mans graf.

Djäknen Johannes gick med många tankar i sitt hufvud uppför de gamla maskstungna trätrapporna i klocktornet. Ej håller han visste mycket om den döde, likväl mer än bröderna. Högst upp ville han gå, högt ville han nå, ensam ville han vara. Han såg sig vida omkring.

Ån var ett silfvergrått, buktigt streck, det var dimma öfver vattnet, och på dimman lyste sol. Silfret blef till guld. Så kom det vind, och hela den mjuka massan började gunga och vältra och för-

svinna. Staden vaknade. Borgarena öppnade sina bodar, slog upp sina diskar och hängde upp sina varor till skyltande. Längst bort vid norra stranden låg Niclis gård — — — så likt allt var sig, och ändå så olikt.

Så främmande han stod.

Han hade fått höra af gardianen, som samtalat med en af patres, att fejden på nytt brutit ut mellan herrarne. Kung Erik grep till svärdet mot kung Magnus, som var hans fader. Små hopar af knektar ströfvade fram på alla vägar och stigar och samlades till staden. Biskoparne och riddarne rustade sig. Där ute var lifvet, där var striden, där var lyckan.

Nu såg Johannes en ung junker rida in genom stadsporten, med bjärta band och rosetter och favörer

var hans häst prydd. För han till kamp eller ej snarare till festlig tornej, å hur stolt han satt i sadeln — — — men Johannes hade ej fått namn och börd i arf och ej ett värf att utföra. Men ett värf, det ärfver man ej, sin egen gärning skall en man fylla, och hemligheten af sin börd den hade han i sitt våld, men kanske var han starkast, så länge han intet visste, men väntade det högsta.

Massor af väpnade män tågade hvarje ögonblick in i staden, dit kung Erik stämt dem sig till möte, det vimlade redan på alla gator. Och redan såg man här och där försiktiga borgare stänga sina fönster med luckor och regla och bomma för dörrarna, anande hvad som komma skulle.

Då gick Johannes snabbt ned ur tornet och bort från klostret och ut i staden.

Där gick nu djäknens Johannes i sin simpla mörkblå vadmalsdräkt på de trånga gatorna och blef knuffad till höger och vänster och fick glåpord och gliringar till skänks. Men allt rakare blef hans hållning: å bure han blott sin rätta dräkt, den som han snart skulle bära. Här och där voro bodluckorna stängda, men där diskarna ännu höllos öppna, gingo affärerna raskt undan, och hos tavernaren hade en myckenhet af människor samlats. Bakom de små solglittrande fönsterrutorna i en svale tittade förskrämda eller gycklande kvinnoansikten fram, bleka eller röda, och ända högst upp i vindsgluggarna

kunde man skymta nyfikna, spejande ögon. Här kom en pyts afskräden dansande ned ifrån höjden, där en flod vatten sköljande långsgatan, några skälmar hade häft ikull ett par af tunnorna vid portarna; och man räddade sig i tvärgränderna eller upp på bänkarna, som postade framför hvarje den minsta kåk. Här redo några högröstade ryttare, trängde vandrarne mot väggarna och kittlade hästarna med de långa sporrarna, så att de kråmade och svängde på sig och slog med sina yfviga svansar; där ragglade en rusig knekt med rödbrusigt ansikte, han hade värjan i hand och roade sig med att sticka efter hundar, fjäderfän och svin, som bökade omkring för fötterna på honom — — — det blef ett svärjande och ett skrattande.

Johannes kände sig borta. Hvert togo alla hans unga, stolta drömmar vägen? De drucknade i larret och oväsendet och smutsen, och han kände sig maktlös och liten. Då han stod där uppe i tornet nyss, högt öfver dem alla, och såg så långt, långt bort, då var det som stode hela världen honom öppen, och med högburet hufvud skulle han gå sin väg genom den, rakt mot målet — målet, som han nu redan hade förlorat ur sikte.

Lifvet är ett medelmåttigt kalas, där allt för mycket tiggare ifrån landsvägen och gycklare hade släppts in, som slogos om bitarna. Var det så? — — Så var det, och alla desse omkring honom, de voro fiender, som det gällde att rå på. Det gällde strid, det gällde inte drömmar — — —

Där hade ett slagsmål kommit i gång, Johannes tryckte sig in emot porten, de kommo gatan utför. Hvad doft det lät, då de knutna näfvarna föllo, hvad han stönade under slagen och liksom segnade ihop; men där blixtrade något vid en snabb, försåtlig rörelse, och nu skildes de åt, se hur han vacklade, den långe mörke, och tryckte handen mot sidan — — — å, var det så lätt, gick det så snabbt!

Den första öfverväldigande förskräckelsen hade gifvit vika, och Johannes ville ropa högt.

— Se, ville han ropa, se hvad det gick snabbt, hvad det var vackert, se!

Men fullt med folk hade samlat sig i ring redan kring den sårade, lyfte upp honom och buro honom bort. Då fick Johannes se en skymt

af hans ansikte, hufvudet föll slappt bakåt; och all hans förunderliga glädje var som bortblåst. Skamsen smög han sig undan.

Länge, länge vandrade han omkring på de öde vretarna utanför stadens yttersta råmärken. Där var ensamt och ensam vandrade han. Han tyckte att en hög mur, omöjlig att öfverstiga, skilde honom från lifvet. Alla den sista nattens och dagens händelser jäste i hans hufvud, slutligen blef han trött af att tänka och vandra, och han kastade sig ned på marken och grät, grät sig till sömns.

Då han vaknade igen, var det natt, och allt var tyst omkring honom. Högt uppe tindrade stjärnorna, och himlen var en svartblå bottenfärg till deras många under-

liga tecken och figurer. Han låg orörlig på rygg och stirrade rakt upp i rymden. Det kom öfver honom som en domning, en dåsig lojhet: hvad rörde det honom nu, det lifvet där inne bland människorna, huru de lefde och foro fram? Hvad det var långt borta allt det där. Hvad den muren var ööfverstiglig.

Han reste sig upp och vandrade som en sömngångare öfver fälten. Marken var mörk och vägen svår att urskilja. Men här började de första byggningarna, han var åter i staden. Då väcktes på nytt till lif alla de jäsande tankarna, och de ville ej mer släppa honom lös. Nu förstod han att återgång var omöjlig, han kunde ej längre vända, nu gällde det om han kunde framåt!

Han stannade framför ett röd-struket staket, halft undanskymdt af häcken, som växte långs därmed, och försjönk i vemodiga drömmar. Därinne var trädgården och Rachels källa och löfgrottan. Intet, intet af allt detta som händt visste hon därinne ännu. Skulle hon någonsin få veta det?

Då väcktes han af ett lätt buller. Det var trappan upp till loftet, som knakade under tyngden af någon, som sakta och försiktigt smög sig ned. Nu var det tyst igen. Nej, en man smög fram på gången emot grinden, där Johannes stod. Han kom närmare, allt närmare; så han smög i natten, uppifrån hennes kammare. Johannes hukade sig ned och fick fatt i en sten, nu sviktade staketet, den andre klättrade öfver nu. Så hörde

Johannes dunsen helt nära sig af en kropp som föll. Han störtade upp, måttade ett slag med stenen åt honom, mot hufvudet, innan han skulle få tid att samla sig efter språnget — — — — —

Johannes reste sig långsamt, tog ett steg tillbaka och lutade sig mot stängslet.

— Tänk, tänk, visste han hvad han hade gjort ännu? Hvarför hade han gjort det? Inte hade den mannen kommit från henne. Det var ju omöjligt. Det förstod han, att så var det inte. Hon, som var så liten och späd, och som älskade honom och ingen annan. Hvarför hade han då dödat honom?

Men den känsla, som förmått honom därtill, var nog alltför sam-

mansatt, att han skulle kunna fatta och förstå den. Kanske hade han också endast velat pröfva sina krafter, kanske hade han endast velat se, om den höll streck, den läran, att ett människolif mer eller mindre just inte var något så särdeles stort eller viktigt — — —

Johannes gick med fasta steg längs ån, ned emot torget. Han tänkte sig ej den möjligheten, att han kunde bli gripen och ställd till ansvar för sitt dåd.

Men som han gick, fick han se en båt, halft uppdragen på stranden, mast och åror och segel lågo stufvade under tofterna. Den löste han från dess förtöjning, sköt ut och steg i — och lät sig drifva med strömmen. Så hissade han det breda råseglet i topp, lade ut

årorna, och för vind och åror tillsammans länsade han undan, ut i världen.

IV.

Då natten gått och det började ljusna, då vidgade sig ån till en fjärd, och den blef till ett stort vatten. Där seglade Johannes fram, han hade upphört att ro och styrde med en åra ökan, som sköt fart för morgonens friska bris.

I en ked på bröstet under skjortan hade han ett silfverkors med ett inristadt namn. Det namnet skulle han läsa, då han blef man — snart skulle han läsa det. En ny väg hade han brutit sig, den ville han gå; allt gammalt hade han kastat, och blod låg mellan gammalt och nytt och gjorde all

återvändo omöjlig. Han ångrade intet och ville intet ogjordt, framåt ville han se och ej tillbaka. Djäknens Johannes fanns ej längre, blott en äfventyrare i trasig djäknedräkt, den dräkten skulle han kasta, då den ej längre tjänade och värmdes, hvarför skulle han ej nyttja den till dess?

Så irrade han omkring på de otaliga fjärdarna, han tog iland stundom för att lifnära sig af rötter och vilda bär, och stundom mötte han då någon godhjärtad människa, som delade med sig åt honom af sin nödtorft. Om nätterna drog han upp sin båt under en lummig al eller fur, som växte tätt vid vattnet, och sof på en toft hopkrupen under det däfna seglet.

Men en afton då skymningen fälde sin slöja och dimmorna stego från vattenytan, hörde han dallrande klang af klockor, fridfulla små kyrkoklockor med toner af rent silfver. Det var Botvidskyrkan på ett näs i Mälaren. Den klangen väckte eko längst inne i hans innersta, och han rodde till stranden, lämnade sin båt och vandrade upp mot templet. På den vägen mötte han en munk.

Utan att talas vid gingo de tillsammans in i kapellet, bådo sina böner sida vid sida och gingo åter ut tillsammans i den friska aftonluften.

Då låtsade Johannes som om munkens väg äfven var hans, de började vandra i sällskap, och efter en stund kommo de i samtal.

Men länge hade de ej gått, då Johannes sjönk ned vid väggkanten, han förmådde ej mer. Då satte sig också hans sällskap, tog hans sjuka hufvud i sitt knä, öppnade sin påse, tog fram vin och bröd och gaf honom, allt under det han talade till honom med milda och välgörande tonfall:

— Hvert ämnar du dig, sade han, ut i lifvet? Hvad lifvet är, det vet du ej och att varna dig för det vore lönlös möda, det vill jag ej håller. Du vill ut att pröfva lyckan, häjda dig kan jag ej, och kanske skall du också finna det, som du nu kallar lycka.

Johannes uppfattade ej orden, än mindre tanken bakom dem, men han låg och såg och såg upp i det ungdomliga ansiktet, som lutade sig ned öfver honom, och han för-

undrade sig öfver hur ungt det var.

— Lycka är ett tomt ord, men frid är mera än ett ord; frid med dig själf och med världen och med Gud. Den känsla, en vanlig människa, du, hvemhälst, kan känna ibland, då han träder in under en kyrkas höga, ekoljudande hvalf, då han skådar de sköna målningarna, helgonen med nedslagna ögon och blygsamt afvärjande händer eller med blickar fromt höjda mot himlen, då han läser trösteorden, som stå präntade på band som snirklade skjuta fram ur änglarnes basuner, då han ser evangelisterna skrifvande i de gyllene böckerna, allt i dämpade färger, i grönt och hvitt, i brunt och grått, högt uppe i hvalfvens skymning — — — och den känsla han erfar, då mi-

serere stiger upp i mäktiga toner, det är frid. Det är fridskänslan, men så sällan du erfarit den känslans lycka. Ty din lycka är ett tomt ord.

Så tystnade han och betraktade leende, hur färgen kom åter på gossekinderna och steg till en liflig rodnad; då fortsatte han:

— Hvad du förstått föga af hvad jag sagt nu, och kanske du alls inte lyssnat därpå, men jag har som en aning, om att vi åter en gång skola råkas, och då skall du bättre förstå, hvad jag ville säga dig. Ser du, jag vandrar och vandrar, jag tigger mig fram från gård till gård, blir jagad bort ibland, är kärkommen gäst stundom, men allt sådant det gäller så föga. Mitt verkliga lif, det lefver jag inom mig, och det kan intet

yttre störa. En herrans speleman är jag blott; och jag vill vara som växterna på marken och fåglarna i luften och djuren uti skogen, hvilkas uppgift är att vara till — och endast det att vara till.

Men Johannes reste sig spänstigt upp, och dubbelt stark vid att känna hur snabbt hans kraft kom åter, lät han musklerna knyta sig, så senorna lågo som spända strängar. Till kung Magnus ville han gå, där fick han pröfva sin styrka; och han frågade efter vägen till lägret.

— Gå blott dit vägen bär, fick han till svar, på måfå, framåt —
— — Hvad vet du om kung Magnus? intet. Och vet du något om den unge, om kung Erik? nej. Men så göra alla, alla: första sak man finner, göra till sin och kämpa

för den, blott för att åter öfvergifva den, då lyckan tyckes vinka ifrån annat håll.

Då rätade Johannes på sig, och han blickade långt ut i fjärran.

— Nåväl, så vill ock jag göra. Jag vet ej, för hvad jag kommer att strida, om för rätt eller orätt, och likgiltigt är det mig. Men för en usel sold kommer jag ej att strida, utan för stridens egen skull. Farväl och tack; jag tror att våra vägar skiljas här. —

Och hastigt gick han bort, vägen fram, på måfå, dit den bar — viss att den förde mot målet.

V.

Då han kom fram närmare till kungahärens läger, fann han trakten orolig. Soldater ströfvade hopvis kring på stigarna. Trumhvirflar och signaler från trumpeter och säckpipor ljödo genom skogarna och blandades med hästars gnäggningar och rop och larm. Här och där stodo kärror och uppslagna tält med kvinnor och hela den tross, som plägar hack i häl åtfölja en här.

Långt hade Johannes ej hunnit in i detta myllrande, honom ännu främmande lif, då han tillropades och anhölls af ett par sysslolösa knektar. Hans första tanke var

att fly undan, men han var uttröttad allaredan efter sin långa vandring, och hvarför skulle han också fly? Hungrig var han, kläderna i trasor — — — nu fick det bära eller brista! Under det de förde honom vägen fram, där de ledde honom mellan sig, uppsnappade han ett par ord ur deras samtal. De talade om hertigen, som var en fågelfångare och en smickrare, och om konungen, som ingen konung var, utan lät sig ledas som ett barn af den andre och dansade efter hans pipa.

Då stannade Johannes tvärt och satte hälarne i marken, och de fingo honom ej ur fläcken.

— Hvart fören i mig, frågade han. Fram och åter? Den närmaste vägen till hertigen vill jag gå, och ingen annan.

Han ryckte sig lös och slog omkring sig med de knutna näfvarna, fri och af fri vilja ville han ock gå.

Efter några ögonblicks eftersinnande satte de sig på nytt i gång, men nu gick vägen rakt fram som mot ett bestämdt mål, snart stannade de också framför ett tält, som var större och prydligare än något Johannes ännu sett. Den ene af hans båda ledsagare försvann under gardinen, som tillslöt ingången, åter lyftes den upp, och Johannes fick träda in.

Därinne stod midt i det rymliga rummet en reslig man, dyrbart klädd, ungdomlig och kraftfull, af en skönhet, som var värdig en konungs gunstling och en drottningens älskare. Men uttrycket i hans ansikte var frånstötande stolt, hans ögon irrade oroligt omkring, und-

vikande, sökande, och hans blekhet skrämde Johannes såsom något grymt och förfärande, som kom honom att darra. Det var Bengt Algotsson, riddare och hertig, konungens och landets styresman. Han ägnade ingen uppmärksamhet åt djäknen.

— Hvad har du att förkunna, sporde han.

Johannes svarade sakta — han hade intet att förkunna.

Då fick han en flyktig blick.

— Hvad är ditt namn, hvem är du och hvad vill du?

Nu gällde det. Å, just nu gällde det! Inte tigga, lyckan låter inte tigga sig! Men säga sin fordran utan fruktan. Då svarade Johannes, att namn, det hade han intet, knappast att han visste hvem han var.

Men hvad han ville? Det var lyckan han ville?

— Lyckosökare, lyckojägare —
mumlade hertigen, sådana äro de
alla. Hvad är jag själf annat än
en dylik —

Så vredgades han öfver sin egen
tanke.

— En plats i mitt följe och häst
och vapen, det tigger I alla om,
ropade han. Men stolthet viljen I
ändock hafva. Du kommer väster-
ifrån, sade mig knektarna, hvad
vet du om herrarne och kung Erik,
eller vill du utgifva dig för att intet
känna om detta. Hvad ger du mig
i utbyte för hvad du begär? Du
kommer västerifrån, hvarför gick
du väl till mig och ej till den nye
kung Absalon och hans riddare och
herrar? Eller kommer du kanske

från dem, och att du blifvit bortvisad där?

— Nådige Herre, svarade Johannes leende, han hade ju intet mer än sitt lif att förlora, men hela stora lyckan att vinna; nådige Herre, jag råkade dräpa en af kung Absalons knektar — — — som stod mig i vägen —

— Och hoppas nu få dina skottpengar af mig?

— Icke så, nådig Herre, den saken är min och ingen annans, därmed har ingen annan än jag att skaffa — — — och han som ligger där.

— Lyckosökare, lyckojägare. — Djäknedräkt synes du bära ock, eller är det en förklädnad?

Han försjök i tankar. Ännu tycktes han dock vara den mäktigaste i landet. Redan om några

månader, veckor kanske, och dessa skaror skulle vända sig mot andra. I en handvändning skulle han stå ensam, öfvergifven. Ånej, dessa unga skulle vända sig mot de nya herrarne, men några skulle han dock alltid hafva kvar. Ej af trohet, helt visst icke af trohet, lika litet af kärlek. Men kring den nedgående storheten blir dock alltid kvar en liten hop af förolyckade, som intet hoppas och vänta längre, men som ändock måste hafva en herre att tjäna af natur, af vana att tjäna, och som helt naturligt flocka sig kring den som heller intet har att hoppas längre, men som ändock strider af natur, af vana att strida — — — Men allt detta var ej ännu, kanske skulle det aldrig bli. Ännu var det till honom de kommo, ungdomsskarorna,

på honom de trodde och hoppades.
— Då vände han sig mot ynglingen.

— Du får hvad du begärt, sade han. Häst och glänsande vapen. Och jag vill taga dig i min tjänst, ty det gör mig godt att se på dig, då dina ögon stråla som nu.

*

Då han kom ut i det fria igen, hade solen hunnit zenith, och himlen var högre och klarare än Johannes någonsin förr hade skådat den. I den genomskinliga luften syntes allting blankt och glänste, och allting liksom sam i sol och ljus.

Tältgatan vimlade af tjänare i rika färger och svenner och pager, och alla stodo de och solade sig eller gingo omkring och skrattade

och glammade och logo. Aldrig hade Johannes skådat något så mättadt med färg och så hurtigt och sorglöst. Han måste rent af stanna för att med lystna blickar betrakta några ståtliga hästar, som höllos i beredskap fullt sadlade och färdiga; och i en myndig ton, som han själf kom att le åt, sporde han, hvems de voro. — Hertigens? — Nå, nu skrattade han högt.

— Ja, två af dem, ropade han, den tredje skänkte han mig nyss.

Och han svingade sig upp i sadeln och trafvade lustigt sin väg, utan att lyssna till hur illa den förbryllade drängen hojtade.

Men långt hade han ej ridit, då han af den uppmärksamhet han väckte förstod, att hans dräkt ej passade fullt till häst och hållning. Han saktade betänksamt farten,

vände om mot den del af lägret, där hans snabba blick redan upptäckt, att trossen och mäklarna och kvinnorna höllo till; där handlade han på hertigens räkning vapen och en klädning och styrde i galopp färden på måfå ut åt skogarna, allt längre och längre bort — — —

Det började mörkna.

Tyglarna lågo slaka i hans hand, som smektes af den mjuka handsken. Fjädrarna på hans baret vajade i takt med hästens steg. Furorna stodo glesa och svarta och höga.

Hans tankar stannade af. Hans hela väsen fylldes af en stark känsla af välbehag, för hvilken han ej gjorde sig reda, men som tog sig uttryck i ett skärpande och förfinande af alla sinnen. Han hörde det minsta prassel i jorden, han

såg fågelkropparna, som krupit ihop på grenarna tätt intill trädens stammar, han kände den minsta fläkt af vinden och njöt af dess växling, stundom ljum och stundom kylig, som den var.

Då hörde han hästtramp. Han fann snart att det var en hel trupp, en riddare med följe kanske. Men de voro flera, minst en biskop med svit. Nätt och jämt fick han tid att kasta sig in i småskogen, innan redan de första blefvo synliga. Det var en ståtlig skara. Främst redo fackelbärare, och röken från blossen lyste röd och gnistorna yrde kring, sedan ringlade ryttarne fram i ett långt tåg, vapnen glänste, hästarne kråmade sig och dansade. Men på en hög passgångare syntes midt bland svennerna och knektarne en dam i dräkt, som blixtrade af stenar;

till höger och venster hade hon till skydd och uppvaktning några riddare. Hon red tyst utan att tala. Hennes min var tankfull.

Hvem var den damen?

Junkern lät följet passera. Han hade svårt att lugna och hålla tillbaka sin häst, och han fruktade hvart ögonblick, att den genom en gnägning skulle förråda honom — — Som en dröm drog synen förbi. Nu försvunno de sista vid vägkröken, nu var den borta. Långsamt följde han efter för att på den vägen uppnå lägret. I ljufva tankar red han.

Han förstod ej hvarför eller huru, ty oförklarlig och brådstörtad kommer kärleken, men han visste, att han ville viga sitt lif åt den damens tjänst. Han kände ej hvem hon var, men en drottning var hon, och

till sitt hjärtas drottning ville han kora henne. Hög och oåtkomlig stod hon för honom, djäknens eller junkern, dess ödmjukare ville han lyda hennes minsta vink. Kanske skulle hon aldrig märka honom ens, då skulle han ana sig till hennes önsningar, och okänd och i hemlighet skulle han offra sig för henne.

Och kanske att dessa svärmiska tankar och drömmar ej kommo innerst ifrån honom själf, de lågo väl i luften, i den nya luft han andades, de hade sin rot djupt i det nya lif han ville lefva, men i hans bröst funno de blott allt för liflig resonans.

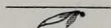
Och drömmarna sänkte sig ned öfver honom från de höga furornas mörka kronor, likt när en slöja sakta faller. Genom den slöjan såg

han sitt lif i en lockande mystisk dager. Striden blef ej längre ett vildt tumult endast, utan mål och utan rätt, men hvar seger han vann och hvar kamp han bestod, skulle göra honom värdigare den kärlek han hemligen bar på.

Ej heller var han ensam om att tänka så. Så tänkte tusen och åter tusen ynglingar öfver hela landet. Det diktade skalderna om, det sjöngo lekarne om, små förstuckna häntydningar därpå hade han läst till och med i klostrets legendarier och sagosamlingar — och de sväfvande, otydliga fantasier han haft, då han tände de hvita vaxljusen vid Mariajungfruns altare, de fingo färg och fastare form, och först och främst de fingo ett innehåll, som han kunde skåda och taga på.

Då han red in i lägret frågade han, hvem den damen var, som nyss hade anländt dit?

Då fick han till svar, det var drottning Blanca af Namur.

VI.

Endast få hade sett Johannes första ankomst till lägret, och äfven dessa få vågade intet bestämdt där-af sluta, utan lämnade honom obestridd den plats, som hans gunst hos hertigen och hans eget uppträdande från första stund gjorde anspråk på.

Han var lång och smärt och mörk, den skönaste var han af alla, och alltid ville han vara den främste. Nu ryckte han till sig lutan af kamraten, som satt drömmande på bänken utanför tavernan och sakta knäppte och kvintilerade, och han tog språng upp på bordet bland

stop och remmare. Han såg sig omkring, tills sorlet tystnade och dog bort. Hans mörka ögon glimmade i det solbrända ansiktet, det svarta håret var benadt i midten och föll rakt och glänsande åt sidorna. Han knäppte på lutan och undrade, hvad han skulle välja, men ingenting föll honom i smaken.

Då gjorde han en visa för stunden, han tog en värhrad här, en där, sådana han mindes från andra visor; så satte han ihop och sjöng:

Si — hvad den jorden är täckelig
Och full af Guds kosteliga gåfvor
Och skapad som alldeles enkom för mig
Med alla sina ljuffiga häfvor.

Si — det gäller ju blott ta emot
Allt guldets, som regnar från ofvan.
Det dryper ju gyllent af solens klot,
Och hvem som vill får den gåfvan.

Si, hvad som bjudes dig! Si, hvad du får,
Gudfader ej småsnålt väger,
Ty hela världen dig öppen står,
Och hela världen du äger.

— — — — —
Då blef det jubel rundtomkring,
just detta var det de kände, alla
dessa unga, och de slogo i händerna
till bifall, och deras ifriga ögon
lyste. Johannes stod kvar på bor-
det ännu, man räckte honom hans
bägare; då blef han drömmande
stilla ett ögonblick, när han såg
hur solen bröt sig i det röda vinet.
Så tömde han drycken i ett drag,
njöt af att känna, hur den brände
i ådrorna, det var som hade han
druckit solsken.

Men snart började det jämna,
entoniga samtalssorlet på nytt; han
hoppade ned — — —

Då dryckeslaget var slutadt, var dagen längesedan förliden, och den ljumma sommarnatten med sin skymning var öfver dem, då stego de till häst, några unga junkrar med Johannes som anförare, de redo i firsprång öfver stock och sten, det var en öfverdådig ridt, målet var ett litet herberge, där de visste att vinet som väntade dem var starkt och godt och pigebarnen muntra och medgörliga. Under den häftiga rörelsen hetsades de först upp allt mer, då alla vinångor trängde in i blodet, men så småningom blefvo de svalkade och afkylda af vinden och nattluften, och de kommo fram i det yppersta lynne för att fortsätta drickandet genom ännu en natt och en dag. Men på gården stodo foror och vagnar, och inifrån krogrummet

hördes oväsen och larm, de bundo sina hästar vid porten och smögo fram för att se, hvad som stod på. Rummet var fullt af knektar vid ölkannor och vinkrus och drickandet pågick ohäjdadt. Det var eskorten för fororna, men afsides i ett hörn stodo köpmännen i långa, mörka klädesdräkter och rådslogo och sågo dystert på. De rusiga knektarne vägrade att längre följa, om ej för högre legd, krämarne tvekade att betala de fräcka fordringarna, som stegrades för hvarje vinkanna, eller att stå lämnade utan skydd och försvar.

Här vore en kupp att göra menade Johannes och hans gelikar, och med gladt mod, bullersamt, med stora åthäfvor och afsiktligt högljudda stormade de in i salen. Men genast gäfvo köpmännen efter

och betalade, och knektarne rätade på sig och nyktrade till. Johannes och de andre läto sig ej bekomma, de voro nog endast hälften så många — — — stor sak! och de lade allt tydligare sina afsikter i dagen. Så bröt det löst, först använde man endast stop och bänkar, krämarne voro de första att draga blankt, de lågo där snart med inslagna skallar.

Sedan blef striden mer metodisk, men på samma gång ursinnigare. Knektarne lågo snart under, de måste vika tum för tum, tills de pressades in mot väggen, en smula blod flöt, ett par lågo rosslande kvar på golfvet, och några flydde genom fönstren, då junkrarne med åtskilliga skråmor till minnen redo bort med ett par handhästar och fororna som byte. De voro upp-

lifvade och morgonfriska efter den lustiga leken och snart rastade de igen. Men då de undersökte sin sköna fångst, funno de platt intet, ty fororna voro tomma — Å, hvad man skattade åt dem!

Många stridiga rykten gingo om drabbningar, som skulle stått mellan de storkungliga förtrupperna och den unge kungens och herrarnes män. Ilbud redo ut och in i lägret, särskildt efter drottningens ankomst, man hviskade om underhandlingar, som hemligen skulle pågå. Men osäkerheten i alla uppgifter och det höga herrskapets egen bekymmerslöshet gjorde, att man lätt sköt bort hvarje allvarlig tanke och helt lät sig gå upp i stundens nöjen och njutningar. Man strödde obekymradt omkring sig guld, som

man röfvat eller vunnit vid tärningar och bräden, och jaktpartier, dryckeslag och små improviserade härnadståg mot böndernas kvinnor och småpigor gjorde dagdrifvarlifvet ganska behagligt.

Men Johannes kände det tomt stundom, hvad ville han med allt detta? Då kunde det hända, att han slöt sig inom sig själf, undvek vännernas sällskap och red ensam ut, långt bort.

Hans tjänstgöring, och den var föga sträng, bestod i att bära bud mellan hertigen, hans herre, och landets och rikets drottning. Han fördes inför henne, han böjde knä och hufvud och lät blicken undvikande dröja på mattan framför hennes fötter. Han fick fram brevet ur sitt bälte, räckte henne det och flydde sedan tafatt och tillintet-

gjord — — — På sina ensamma
ridter återlefde han nu i minnet
dessa ögonblick, då han fick dröja
en sekund i hennes närhet, inandas
vällukterna från hennes kläder, se
hennes hand med dess mjuka böj-
ning sträckas fram efter perga-
mentet.

Hvad drömmarna äro olika mot
lifvet!

Hans drömmar, de voro skära och
fina, intet groft och intet simpelt
kom därvid. Och han tyckte sig
märka, att ju djupare han sänkte
sig och tumlade i lägerlifvets lider-
lighet och utsväfningar, dess högre
och i dess renare rymder sträckte
hans drömmar ut till flykt. Detta
förundrade honom. Med misstro
brukade han minnas legenderna om
Hieronymus, renlifvesmannen, hvars
lefverne var strängt och utan vank

eller lyte, men hvars drömmar voro smutsiga, utsägliga och frestande, så att ej fasta eller gissel och ej ens öknen kunde skydda honom för deras faror. Då frågade han sig, om människorna alltid måste söka en ersättning för ensidigheten i lifvet och en motvikt mot dess öfverdrifter i drömmandet. Men när han red genom skogarna i sådana tankar, hände det stundom att en oändlig längtan grep honom att få se och skåda hennes fagert stolta drag, och ovilkorligt tvangs han då att begifva sig dit, där det anade honom, att han skulle möta henne.

Så hände det nu, och vägledt af hornens smattrande, styrde han i galopp mellan stammarna fram mot en vik af Mälaren. Ibland hörde han skallet, ibland var det stilla och dödt. Då ljöd ett ensamt jä-

garhorn med en ton och klang, som var förunderligt spröd, han rättade sin ridt därefter. Nu gaf det ånyo skall nere vid stranden, och några änder lyfte ur vassen och flögo bort längs vattnets yta, och då Johannes kom fram skar just ett gällt eggande rop genom luften.

Hon hade stigit af sin häst. Solen glänste i vattnet och gjorde en guldstrimma, som gick ända tätt fram till hennes fötter. Som en hvit blixtn skar genom luften, det var jaktfalken, som störtade bort på sitt rof; och med tjusning skådade drottningen och ynglingen därefter.

När hon sedan fick se junkern, vinkade hon honom till sig.

— Hjälp mig till häst och ledsaga mig, befalde hon. Mitt följe hade förlorat spåret, och jag blef lämnad ensam.

Det tilltalet lydde han; men medan hans tunga var stum af bäfvan, både och tiggde hans ögon, som blefvo dunkla som de stundom kunde bli, och han förmådde ej hejda dem i deras talande. Hon märkte det knappast, hon hade glömt honom redan, hon smekte falken, som kommit åter med sitt byte, och som mordlystet borrhade sina klor i hennes handske, när ett vinddrag råkade blåsa upp hans fjädrar.

Och dagarna gingo — och hösten kom och gick, och det blef vinter. Och ingenting förändrades därvid, endast att hästarnas broddade skor klapprade på sjöarnas is och på hårdfrusna vägar, mot att som förr vada i höstens fuktigt mjuka gräs. Men snötäcket på marken fördjupades och växte i mäktighet och tvang

så allt lefvande i ide och inomhus.
Och nordens långa vinternatt kom
och härskade enväldigt sin tid, tills
våren, befriaren, kom.

VII.

Då nådde dem underrättelsen om förlikningen. Kung Magnus och kung Erik voro försonade. Herrarne hade låtit sig lugnas, och det skulle ej gjutas mer af blod och tårar. Men ett försoningsoffer hade fordrats, det var hertigen, Bengt Algotsson, han skulle lämna landet. Han skulle drifvas bort, förvisas riket, och hans afundsmän triumferade, och hans vänner förnekade honom, ensam stod han i sin undergång.

Se, att lyckan var ett tomt ord; se att lyckan ej var att lita på, se all tings intighet. Hvad väg skulle

väl Johannes nu välja? Skulle han följa, skulle han fly? Han tvekade länge.

Men han ville ej lämna solsidan än, han var för ung, han hade ej mod, han kunde det ej. Han mindes munken han mött en gång vid Sanct Botvids kapell och orden, som han talat; att gå blott dit vägen bär, och första sak man finner göra till sin — — — blott för att åter öfvergifva den, då lyckan tyckes vinka ifrån annat håll. Så göra alla, alla.

Då gick han med tungt hjärta ut, han kom till en höjd därifrån han såg vida öfver slätterna. Där stannade han och betraktade ett tåg af ryttare, som lindade sig fram nedanför honom, på vägen vid hans fötter. Det var gamla grånade knektar endast, illa med-

farna, fräcka, förolyckade, ingen enda yngling var med. De voro ett tjog på sin höjd, sist red hertig Bengt, hans herre.

Sörjande, utan att rätt veta öfver hvad, om öfver sig själf, om öfver honom, som red bort där, följde Johannes truppen med sina blickar. Hvilket underligt följ! Det var ej nederlagets stora smärta, som lästes på männens anleten, eller sorg eller modlöshet, men det var lika litet hopp eller tro på kommande segrar. De liknade, så tyckte Johannes, likplundrare; deras lefnads stora strid hade stått redan och var slutad, och den väg de hädanefter skulle gå, den förde blott öfver härjade fält bland stympade och ruttnande lik — — — deras fejdetid var förbi, nu skulle plundringen begynna. Johannes

ryste öfver sina tankar: Då ens lycka är död och ligger lik, då måste man ha mod att vända henne ryggen, ty att plundra och att skända döda är dåd för nidingar. Hellre ville han svälta än tigga om smulor och hålla till godo. Hellre döden, än att rida bort en gång såsom desse.

Men Johannes förstod ej, han var för ung därtill, att det var något stort i det tåget, som försvann där i fjärran. Ty det var ej det stycket af hund och slaf, som finnes i människan och gör henne för feg att erkänna sig besegrad och oförmögen att inse att allt kan vara slut, som höll dem kvar i sadlarna och gaf dem mod, ty de visste att de voro slagne, visste att allt var slut, hoppades intet längre, tiggde intet af lyckan

och ville intet af lifvet. Utan de hade mod att se sanningen i ögat och erkänna, att det var förbi. Nu stredo de af gammal vana endast, utan mål, utan hopp, och de sällade sig helt naturligt till honom, den störtade store och förolyckade mäktige. Honom och ingen annan kunde de tjäna. I detta låg något af undergångens tragik —

Han svek. Den tanken kom åter gång på gång. Men han kunde ej handla annorlunda. Allt hvad som lockade i lifvet och gaf det värde, det kunde han ej afstå från, ty ännu var han blott en yngling med hela långa lifvet framför sig. Och så började han då med att svika.

När Johannes kom åter till lägret, rustades till att fira stora festligheter, fred skulle råda i landet,

fred mellan herrarne, de store, och fred mellan konungarna, och bud därom gingo från stad till stad ut öfver riket, och från städerna spridde sig underrättelsen till landsbygden, men långsamt endast, ty tätt, tätt lågo gårdarna och hela byar öde efter pesten och efter de förhärjande fejderna. Nu ringde klockorna: frid, frid; och silfverklockor och bronsklockor blandade sina klara och djupa toner, och mänskorna sågo förvånade upp och trodde nästan på det otroliga, på lyckan, och i tron på den började de åter sina mödosamma, hvardagliga värf, att bruka och gräfva jorden, att slöjda och förfärdiga med sina händer och att handla och sälja.

På kyrkvallen samlades man om helgdagarna för att önska hvarandra allt godt samt för att lofva Gud och alla helgon. Ej heller stängde man längre skyggt stugudörren för färdmän och trötte vandrare, ty välkommen är den, som bringar goda underrättelser. Man intalar sig, att det är morgonen som gryr, att det som var blott var en elak dröm, på hvilken man ej längre tänker. Man glömmer, att så har man hoppats och trott gång på gång allaredan, men att hoppet alltid gäckats, att fejden brutit ut på nytt, bittrare, mer oförsonlig. Ty Guds vrede var ännu ej stillad, Guds oändliga, förfärliga vrede. Man glömmer allt detta; och ryttaren, som kommer dammig och trött sprängande fram på gården, där han kastar

sig af sin häst, mötes af en dryck till att svalka, af framräckta händer till att fägna och af förtroendefulla ögon, som fråga om nytt.

Så rider, bland andra, Johannes — från gård till gård, fram mot Arboga. Med kungsbud rider han.

Ett år var lång tid, och hur fort hade ändock ej detta år förgått! Svindlande snabbt gick tiden, dag för dag, och hvarje timme och stund förde i sitt sköte förändringar, som voro för den ene lif, för den andre död. Hur osäkert och ovisst var ej allt till att bygga på. Det fastaste berg blef till lösan sand, och lätt var att stiga, men än lättare att falla och sjunka så djupt, att man blef borta. Och ingen skulle märka det ens. Där lågo lik ruttnande i skogarna, ingen visste hvilka de

varit, ingen bekymrade sig därom, och intet finger lyftades och intet rop höjdes att förjaga och skrämma skarorna af de svarta fåglarna. Ett år, kanske ett par, och så var leken ute. Än sedan! Nu red Johannes med kungsbud till fogden på slottet där ofvan byn. Hans häst var snabb, och hans dräkt den skönaste. Nu rider han långsamt det sista stycket här genom skogen, så kommer han fram uthvilad och munter, och hästen skall dansa fram långs gatan. Se där, just där under den tallen hade han kastat sig ned en gång och gråtit, gråtit sig till sömns som ett agadt barn. Så länge sedan. Aldrig hade han gråtit sedan, komme väl aldrig att gråta mer. Nu mindes han redan hvarje stock och sten, här var sig allt likt, så likt.

Ett vindfälle tvärs öfver vägen väckte honom ur hans tankar. Han satte sin häst i galopp, tog hindret och behöll sedan farten fram till målet. Svängbommen öppnades, han kastade ett mynt åt vakten och brydde sig allsintet om att redogöra för hvem han var eller i hvad ärende han red, ty han ägde nu ett pass som öppnade öfverallt, det var lyckotro och själfstro, och det roade honom att pröfva detta.

Men det var sent, och det ringde till vesper i klostret. Och hvarje gafvel, hvart träd, hvar knagglig sten väckte minnen hos honom. Här var allt detsamma, blott han var en annan — — — var han lyckligare nu än förr?

Det mörknade allt mer, då dref han på hästen och kom fram till

herberget vid torget. Han hamrade med svärdfästet på porten, tills han fick folket att öppna.

Han blef ej igenkänd.

VIII.

På tredje dagen lekte och dansade man redan i Ekbackens gröna lunder, och all Arboga ungdom var där. Det rådde fred i landet, våren var kommen på allvar, och nyss hade bud anländt från kung Magnus, att snart ville han gästa sin trogna stad.

Hvad luften var ljum den dagen; det fanns ej ringaste molntapp på hela den vida himlen, och det fläktade sakta. Knotiga och kraftiga sköto ekarna upp ur marken, som var klädd i nytt friskt vårgräs, och hela backen var alldeles jämn och ljust grön utom på

de fläckar, där dansen redan gått fram, ty där voro vackra, upp-trampade ringar, i hvilka den feta, svarta myllan glänste. Nu var det ännu tidigt, och ändå voro många, många samlade.

Källan var klädd i blommor som till trefaldighetsafton, och därom-kring stodo flickorna, högre upp i backen voro gossarne kring tunnan med det fradgande ölet, på afstånd hördes en ensam säckpipa, som lät helt vemodig med sitt enformiga ackompagnement — — — då kom en skara utklädda från staden och satte lif i spelet, de hade trum-mor och pipor med sig, och så var leken i gång.

Där gick nu Johannes fram bland de dansande grupperna, bland alla dessa, som han kände, fast de ej kände honom. Hälst ville han ju

vara okänd, och ändå var det något beklämmande i detta — efter blott ett år. Och han kunde ingen del taga i deras munterhet.

Då fick han se Lucia. Hon stod alldeles stilla och orörlig midt bland de dansande och betraktade honom med sina stora, frågande ögon. Han tyckte hon var rakt densamma som den sista gången han såg henne. Hon var klädd liksom då i rödt, med små klingande silfverprydnader kring kjortelfällen, hon hade det rika blekgula håret i tvenne långa, tunga flätor, och hela hennes väsen var lika stilla, försagdt som då, som alltid.

Så snart dansen var slut, sprang hon bort till sin syster, som satt ett stycke därifrån, föll på knä

framför henne och borrhade sitt lilla heta ansikte ned i hennes sköte. Johannes betraktade dem på afstånd, han förvånade sig öfver, så sorgsen hon såg ut, hennes syster, hon som alltid brukat vara så glad och yr förr. Tankfull såg han sig omkring. Då fick han bland mängden syn på en man, som gick böjd, bruten nästan och mörk och dyster. Det var Nielis, han såg ut att gå och rufva på något, hvad gick han och rufvade på?

Och nu kände Johannes, hur allt det gamla ville komma åter, allt det som ej fick komma åter — det var ju blod mellan gammalt och nytt. Och var han ock ej fri från det gamla, kände han å andra sidan, hur aldrig det nya skulle släppa honom. Fram och åter drogs han.

Men då aftonen kom gick han ändock dit. Där var grinden, därifrån allén af appelträd ledde ned mot ån; där var trädgården, där nere var löfgrottan, där de brukat sitta. Han gick långsamt dit, han visste att hon väntade honom där.

Och det gjorde hon; hon satt på den låga bänken, och endast rodnaden, som steg på hennes kinder, gaf tillkänna, att hon märkte hans ankomst.

Han satte sig på marken tätt vid hennes fötter, och hon slingrade sina armar om hans hals, och det var som den naturligaste sak i världen, att han kommit.

Hon började tala smekande sakta. Hon förebrådde honom, att han dröjt så länge; och hon klagade. Visste han, hvad de talat illa om

honom, då han var borta, och inte hade hon kunnat ta honom i för- svar. Ty inte kunde hon förklara det för andra, som hon anade och kände så dunkelt. Men hon hade tänkt, på hvad han sagt, hur han aldrig känt sig hemma där, utan hur en längtan dref honom ut att söka och söka, och hon förstod, att det var därför han gått. Men hvarför gick han så, utan ett ord till afsked. Då han gått och var borta, då hade allt blifvit annor- lunda, och hon hade trott, det var för att han ej längre var hos henne. Beväpnade män hade brutit in i hennes trädgård och trampat ned och förstört, med grofva yxor hade de slagit in dörrarna och gripit hennes far och släpat honom med sig, och förgäfves ville han för- svara sig. De sade, att de hittat

en man slagen till döds utanför grinden. Och hennes syster, som alltid varit så yr och munter, blef sorgsen och endast grät och grät. Och det dröjde länge innan far åter blef fri — — — men sig lik igen, det blef han aldrig, aldrig mer.

Johannes kände ett stygn i sitt hjärta, och han suckade. På måfå hade han gått fram sin väg, utan att akta på hvad han kunde trampa ned och förstöra och krossa. Han började undra. Hvad hon såg späd ut, alltför späd för lifvet, som kunde vara rätt tungt ibland. Hon hörde nog till de alltför veka, hon skulle brytas af och trampas ned, det kunde han se på henne, att så skulle det nog gå, den som var född till lyckan, såg ej ut som hon. Så bleka och ljusa hennes

ögon voro under de mörka ögonbrynen, så allvarlig hon såg ut, och så envist hon höll läpparna slutna — — — han tyckte hon var som en blomma, som skulle slå ut och dofta, men genast, genast vissna och dö. En enda gång skulle hon älska blott, och helt kort, till detta var hon skapad, ej till lång lycka.

Han vaknade upp och såg sig omkring.

Vårens späda löf gjorde ej väggarna i bersån täta och ogenomskinliga ännu, utan han såg tvärs igenom dem ut öfver den blanka vattenytan; och nu ringde det till vesper, det var afton — och stilla. Det låg och dallrade som af fördoldt och väntande lif i allt, det låg som en längtan i luften, och han kände, hur denna längtan för-

tätades och blef verklighet och föll ned som befruktande dagg öfver jorden. Och en skymning, skimrande i grönt, svepte sig tätt omkring de båda unga människorna likt en medlidsam slöja, som ville dölja dem för alla främmande blickar och rädda dem undan alla tankar — — — och där sutto de nu, två människor, med all naturens oändliga längtan i sina hjärtan. Den längtan, som intet i naturen står emot — — —

IX.

Som en tjuf smög Johannes sig bort. Som en tjuf, hade han då stulit? Nej, han hade tagit endast, hvad hans lycka bjöd honom, hvad lifvet räckte honom med fulla händer, en stackare hade han varit annars.

Han skyndade upp till borgen på åsen ofvan byn, gick in i stallen, sadlade sin häst, tog den ut och red bort i den mörka skogen. Hvad furukronorna voro tunga och täta, och så högt de sutto. Så tyst det var.

Att lefva ögonblicket fullt, att aldrig ge efter för frestelsen att

vilja öfverblicka lifvet, hvarken det som varit, eller det som skall komma — — — Han red genom skogen, som var mörk och ogenomtränglig för blicken, från stund till annan tittade några stjärnor fram mellan skyarna, då tog han sikte på en trädstam ett stycke framåt och styrde kursen därefter. Så ljusnade det till ett tag igen, då satte han målet ännu något längre bort, men hvart färden slutligen gick, och hvar han en gång skulle hamna, det visste han ej, och därom bekymrade han sig också föga. Han kände, att ännu så länge bar det framåt.

Hvad hade hon sagdt för en stund sedan, om att en längtan hade tvungit honom ut, och att han hade gått ut att söka. Hade hon haft rätt i detta, hade han

sökt, och hade han funnit något? Intet hade han funnit, ej ens sig själf hade han funnit! Hvem var han? aldrig hade den frågan kommit öfver honom så brännande som nu. Feg är den, som ej har mod att ställa sig på sin rätta plats i lifvet. Feg är den, som endast går och leker med det som allvar är; och fegt är det att låta skrämman sig af en döendes fantasier och öfverdrifter i ord och röst. Det namnet var gift, hade han sagt, men ett värre gift hade Johannes då i sitt eget blod. Nu ville han läsa namnet, som skulle säga honom allt, nu ville han bli sig själf.

Keden med korset bar han om halsen, som alltid, den hade aldrig lämnat honom. Ibland i tviflets stunder, ty nog hade han också haft sådana, då hade han känt hur

en eld, som liksom brände hans hjärta till aska, strömmade ut från det korset, men i hoppets och själftrons tider strömmade styrka och visshet därur, ty hvarje talisman är på både godt och ondt.

Nu var det nog, nu ville han se, hvad den slutligen skulle bringa honom.

Han satte sin häst i galopp och rusade fram genom mörkret, där ingen väg fans, och täta snår och vindfällen gjorde det farligt att arbeta sig fram i skridt. Men ännu hade han sin lyckotro, och därför var lyckan med honom, han snudade ibland vid trädstammarna, och hästen snubblade ibland, men framåt gick det ilande snabbt.

Då kom han till en sjö, vattnet var svart, han stannade stilla. Då skilde sig de tunga molnen på him-

len, och fullmånen skickade ned hela knippen af klart, hvitt ljus, det blef en spegling i vattnet, och hästen sänkte sin nos däremot och fnyste och frustade. Johannes slet upp sin jacka. Var han född till furste eller till träl? Då ville han lefva som en furste, eller ock ville han dö, ty som träl kunde han ej lefva; men nu ville han veta, hvad som var hans.

Han fick fram korset, och han läste namnet därpå. En blekhet, så stark som vore det döden, bredde sig ut öfver hans drag. Hans pupiller vidgades till stora, svarta djup, och hans långa, raka, mörka hår bildade ram till det hvita anletet. Så färgades hans kinder af en svag rodnad, han visste ju att han var född till herre, han hade alltid ve-

tat det — — — men detta! *Hon* var hans moder.

Ja, det namnet var gift, det kände han. Men ett gift som rusade och bedårade, ett sött gift. En furste var han, till furste var han född. Men nu fick han ej leka med lifvet längre, till annat än lek var han född; och hvar var hans lycka nu? Han fick ej rida sorglöst längre genom skogarna och styra färden blott efter närmaste stam, som skymtade bland skugorna, han hade ett mål nu, det var allvar nu. Men framtiden tycktes honom mörk och tung, hvad skulle den väl bära i sitt sköte? Aldrig hade han tänkt på framtiden förr.

Då satte han sig på nytt i gång och red fort eller långsamt allt efter tankarnes växling. Till kungslägret

ville han bege sig, för drottningen ville han träda fram, han skulle ej yppa hvem han var, endast fordra, bedja att få offra sitt lif i hennes tjänst. Vid hennes fötter ville han sätta sig och spela sakta på luta till sången, som han skulle sjunga för henne. Och i den sången skulle orden endast dölja hvad han ville säga, men i tonfallet och med blickarna skulle han säga henne allt — — — Men hvarför skulle han ej öppet träda fram med anspråk på hvad som var hans och säga: gif mig hvad mig tillkommer, hvad som är mitt? — — — hvad som var hans; åja, men det kände han, att det skulle han aldrig göra.

X.

Så red han natten lång, i dagningen var han på nytt vid Arbogaporten, han hade blott farit fram och åter och ingen hvart kommit.

Han mötte skaror af människor, han kände dem ej, han såg på dem med andra ögon mot förr. Han såg något nytt hos dem, eller ock hade det kommit till något nytt, som ej funnits hos dem förut. Ännu i går hade deras ansikten varit förskönade af hoppet och glädjen, nu voro de åter dystra och förfulade af misstro och fruktan. De sågo på hvarandra med menande blickar och hviskade förstulet. Ett doft

mummel af hat och hot steg upp. Hemska rykten om gräsliga brott spredo sig som löpeldar och förgiftade sinnena:

Hvilade ej Guds vrede redan tungt nog öfver detta arma land? Men för ständigt nya synder skulle nya ditintills oanade straff komma, ty hela landet måste lida, för hvad de store och mäktige förbröto. Skulle pesten på nytt bryta ut, eller hvad skulle komma värre än detta? Se, huru människorna krälade på jorden i outsägliga synder. Jorden var svart och lysten och drack deras röda blod; himlen var skynd af giftiga töcken och dunster, som stego långsamt ur marken; och järtecken skedde hvar dag, på krucifixen ofvan altarena led frälsaren ånyo igenom sitt lidande, och blod bröt fram ur de smärteförvridna

lemmarna — blod bröt fram ur
träet — — —

Och girigt berättade man, hur konungen hade hycklat endast, när han räckt handen till fred, och hur bågaren, som druckits vid förlikningen varit förgiftad. Kung Erik, den unge, sköne konungen, som varit folkets huld och skydd, var förgiftad af en dryck, som räckts honom af hans moder. Drottningen hade förgifvit sin son, som var blod af hennes blod.

Ve, hvad hörde Johannes, och hvad hade han anat. Nu var timman slagen, nu var allvaret kommet, men nu såg han också sitt mål klart och tydligt.

Det fanns ej mer än ett för honom att göra, ty hans lif var hennes, som en gång hade skänkt ho-

nom det. Hvad man hviskade så lömskt, det kunde ej vara sant, det var ej sant, men ock om det vore — fanns för honom endast ett.

Johannes drömde; han visste, att det var annat det gällde än drömmar, men han kunde ej hjälpa det. Han visste, att det var fiender omkring honom — och ändå.

Att samla en trupp af harnesklädda ryttare och rida ut i spetsen för den och fäkta och kämpa — ånej. Det vore ojämn strid och med olika vapen, ty mot lömska, osynliga fiender, hade han nu att kämpa, mot dolskt hat och smygande förtal, och föga eller intet skulle han vinna därpå — utan ensam ville han kämpa.

Som en irrande riddare red han, som en terminerande broder van-

drade han, och stred sin strid och talade sitt ord, rastlöst, utan ro.

Då han mötte en ryttare på den trånga stigen, vände han hästen tvärs och häjdade honom.

— Kommer du östanfrån, sporde han, och bringar du underrättelser från hofvet, hvad nytt har du att förtälja?

Var det då en af konungens män, och talade han godt om sina herrar, då lät Johannes honom fara. Men var det en af de upproriske, blef slutet strid och blodiga hugg.

En gång hörde han en flicka, som satt trasig och halfnaken på tröskeln till en stuga djupt inne i vildmarken, sjunga och tralla på en visa hon snappat upp från någon vandrares läppar. Det var en

nidvisa mot drottningen. Då steg Johannes af. Ända hit till de öde, ofruktbara markerna hade hatet hunnit och slagit rot. Från barnens läppar fick han höra det, från oskyldiga barns läppar. Här stod han maktlös.

— Det är inte sant, hvad du sjunger, sade han. Dronning Blanca är god och ren. Hon har sändt mig hit för att säga dig det, och för att du ej mer skall sjunga som du gör.

Han smekte hennes lingula hår och sökte muta henne med vänliga ord. Och sorgsen, sorgsen red han vidare.

Han kom till bonden, som arbetade böjd och knotande i den hårda jorden för de dryga skatter, som kräfdes af honom.

— Tro godt om henne, tro godt, bad han. Var viss, hon ville lindra din nöd, om hon förmådde; hon är god och kan ej se någon lida.

Man tog honom för en dåre och en vettvilling, gick undan för honom, såg skyggt efter honom, men gjorde honom intet ondt, Guds finger hade ju rört vid honom. Och kvinnorna kände medlidande med ynglingen, som var så blek, och hvars ögon och lockar voro så mörka, och de anade af hans ädla och fina drag, att han var en annan än de, och att det hos honom fanns något, som de aldrig kunde förstå.

Å, att han visste att hon var hans moder! Säkert skulle han ha stridit med större lycka annars, då hade han ju ej känt hvarje minsta motgång så tung. Hvad var meningen i lifvet? Så länge

han intet mål hade, blott gick på, stred, lekte, då var lyckan hans och framgången så viss, ingen kunde stå honom emot. Men nu, då han måste segra, då hvar motgång var som tusen dödar, nu hade lyckan svikit honom. — — — Hvarför vinner alltid den spelare, som har spelet blott till lek och tidsfördrif och alls ej frågar efter, hvart guldets rullar, och hvarför förlorar den, som samlar hop sina sista mynt och kastar tärningarna med darrande hand och måste vinna eller gå under?

Men han förtröttades icke. Oförtutet vandrade han och kämpade och förkunnade, men under den lönlösa striden brast hans tro.

XI.

Hvarför var den striden så löslös, och hvarför förklingade hans ord så? Var den sak, för hvilken han kämpade ej rättfärdig, eller var han ej värdig att vara dess kämpe? Hvarför —

Han böjde sitt hufvud.

Ibland kunde det hända, då han mötte en fiende — eller någon som han ansåg så — att hans blick fick lif och innehåll för en sekund, och han svingade svärdet och reste sig hög och smärt i stigbyglarna till hugget, men så lät handen långsamt sjunka och vände sig bort

och red hastigt därifrån. Oro och äflan och tomhet.

En gång stod han och talade bland en hop af många människor i trädgården bakom ett herberge vid allfarvägen. Han talade ur sitt inres innersta, han ref ut sitt hjärta ur bröstet och höll upp det till beskådande för folket. Men af smärtan vaknade han till sans för ett ögonblick, och då han såg sig omkring, var medlidande och hån det enda han läste på alla de lystna anletena, som sträcktes fram på långa halsar.

Hvarför skulle hans ord förklinga så — — — och han gick ut på vägar och stigar.

Då hände det sig, att han mötte sin munk från Botvidskapellet. På

långt håll kände han igen honom, där han kom barfota, med obetäckt hufvud, i sin grå kåpa, och den tanken slog honom genast, att nu måtte stunden vara kommen; en gång skulle de åter råkas — — — så hade han ju sagt.

De räckte hvarandra händerna till hälsning och gjorde sällskap, ingendera hade något ärende som brådskade. Löjligt måtte det ha varit att se junkern i de urblekta, trasiga kläderna, korta och snäfva som modet var och prydda med bjäfs och band och i sin vidlyftiga, bredbrättiga hatt, vandrande fram vid sidan af munken — ändå vandrade de gärna tillsammans. Men förgäfves gick Johannes och väntade på de ord, som skulle bringa honom tröst och frid; ingendera kom sig

för att bryta tystnaden. Så gingo några dagar.

Då kommo de en gång att rasta på en liten höjd, tätt vid vägen, undanskynda bakom buskar och stora stenblock — ett litet ställe som skapadt till bakhåll, ty själfva kunde de se alla, som drogo förbi därnere. De delade broderligt innehållet i matsäcken och ville sedan hvila en stund. Då hördes hästramp och rassel af vapen; Johannes strirrade tanklöst och drömmande genom löfverket ned på vägen. Där kommo de, en och en, en lång rad af krigare, gamla, trötta, illa medfarna, med fräcka och ärriga ansikten. Johannes förstod ingenting, men det slog honom, hur de liknade en trupp, som han en annan gång, för länge sedan, sett rida förbi i ett liknande läge. Han väntade

nästan att sist och tyst och ensam skulle hertigen, hans herre, komma, ty det var hans trupp de liknade, sådan Johannes såg den för sista gången.

Ånej, det var nog blott en tillfällig likhet, kanske var det endast hans egen stämning, som kommit honom att se hvad som ej fanns eller mer än som fanns. — Och ryttarne försvunno och det blef tyst igen.

Då hörde de åter hur en skara nalkades där nere. Dessa redo än långsammare än de förre, långsamt som ett sorgetåg. Men där var en vagn, ej olik dem som brukades vid bröllopfärder — — — och i den sutto tvenne unga, mörkklädda flickor med täta slöjor för sina anleten; tätt invid gick en man, också han mörkklädd, och barfota, fast

det var ingen andlig; och knektarne som utgjorde eskorten, det såg Johannes, voro endast för tillfället legda män. Då tyckte han sig känna igen en rörelse, som den yngre och spädare af flickorna gjorde, var det Lucia? Och mannen, som vandrade bredvid, var det ej hennes far! Han mindes ett rykte, att Niclis skulle sålt allt, gården, handels skeppen, alla varor och skänkt till kyrkor och helgandshus; och kanske voro de nu på väg till klostret.

Han ville rusa upp och ropa och hejda dem. Men — — — kanske allting var bäst som det var, han sjönk ned på marken igen och snyftade bitterligen.

Då kommo de orden, som han väntat på, allt från det han först träffat munken.

— Jag har ej velat tala förr, sade han, jag har ej vetat förr, om du skulle lyssna till mig, nu ser jag att du skall göra det. Jag vet ej hvem du är, vill ej veta det, jag vet ej hvad som händt dig, sedan vi råkades sist, och vill ej veta det nu, men kanske någon gång, då en tid förgått, att du vill lätta ditt sinne, och då skall jag lyssna till dig, ty det är mitt yrke i världen att hjälpa andra med deras bördor, så glömmet jag ibland min egen. Ser du, vi lefva alla tanklöst och för stunden och vilja lefva just så och säga: däri ligger lyckan. Då kan det hända — och händer också alltid — att det smyger sig in en mening i vårt lif, en afsikt, som ligger fördold för oss först — — — kanske alltid, jag menar att vi aldrig märka den. Men det är just

att fatta och förstå den meningen och den afsikten, som det gäller. Det kostar oss mycket lidande och mycken smärta att fatta den, men hvilken dåre tror sig kunna undgå lidandet?

Och kanske hade han ännu länge velat fortsätta tala.

— Låtom oss bryta upp, sade Johannes, jag ville gärna vara vid Arboga till aftonen.

Vid Arbogaporten var en sådan myckenhet utaf människor, att de bildade häck på ömse sidor om vägen långt in i staden och långt ut på fältet; det var kanske tusen, som voro där, ty i kväll skulle konung Magnus, hans drottning och hela hans hof gästa staden. Hvert ögonblick kunde man vänta dem.

En äreport af grönt och blommor var upprest, girlander svingade sig tvärs öfver gatorna, där tåget skulle gå fram, genom fönstren hängde fanor och brokiga väfnader, och på höjderna utom staden brunno eldar sedan många timmar.

Johannes och hans följeslagare stodo tysta bland mängden och lyssnade till det glada sorlet. Dessa samma människor, som nu med sådant jubel ville mottaga sin konung, hade för endast några korta veckor sedan varit nära att slita hans utskickade i stycken och talat om att stänga stadens portar för honom själf — — — och hvad vållade deras hat då, och deras glädje nu?

Då gick det en vågrörelse genom hopen, och på afstånd hördes lefverop. Stadstjänarne och drängarne uppifrån slottet trängde folket till-

baka och åt sidorna, där det fick armbågas och knuffas bäst det ville. Nu kommo de, ryttare med facklor, riddare och svenner, åter ryttare och vagnar, täckta och öppna. Några enstaka glåpord och hyssjningar drunknade bland lefveropen, som växte, svälde ut och berusade, så att de slutligen kommo alla dessa människor att tro på sin glädje.

Johannes stod tyst bredvid munken, han trodde ej på jublet, han kände hur föga det betydde, men hans hjärta klappade häftigt: nu skulle han återse henne, sin drottning, sin moder. Hög och oåtkomlig skulle hon vara, äfven hon skulle förstå, hur föga den betydde, den stormande hänförelsen omkring henne, och hon skulle le åt den, men ej i förakt, ej håller medlid-

samt; men hon skulle ändock le, just så som hon brukade ibland.

Då igenkände han henne, högt öfver alla de andra, och han tyckte att hennes blick för en sekund mötte hans — hvad var det den blicken sade? Se hur bleka hennes kinder voro i skenet från facklorna och alla ljusen i fönstren — — — och det draget kring hennes mund, hvad hade det att betyda! Nu sänkte hon hufvudet, som om hon dignade under en börda, hvilken var henne för tung, hon som aldrig burit sitt hufvud böjdt ännu.

• Då var det som om allt folket omkring honom försvann, och som stode han alldeles allen. Han förstod med ens, hvarför hans strid varit förgäfves och hans ord förklingat — — — ty det var sant. Det omöjliga, det förfärliga han

kämpat emot, var sant, och hans sak hade ej varit den rättfärdiges sak, ty hennes blick var den redan dömdes, som dömts i sitt eget inre.

Under folkets jubel och lefverop drog hon förbi och hela det glänsande följet; och de voro borta. Massorna skingrade sig och det blef — i verkligheten — tyst och tomt kring Johannes, men ännu stod han kvar.

Han var besegrad, han hade förlorat; och vissheten kom som en tung, dof smärta efter allt fåfängt hopp och all jäktande oro. Nåväl, då ville han också erkänna och stå för sitt nederlag, ty mod ägde han därtill, och icke ville han tigga något af lyckan och lifvet längre.

Ensam gick han bort.

Men då han vandrat ett stycke, märkte han att någon följde honom

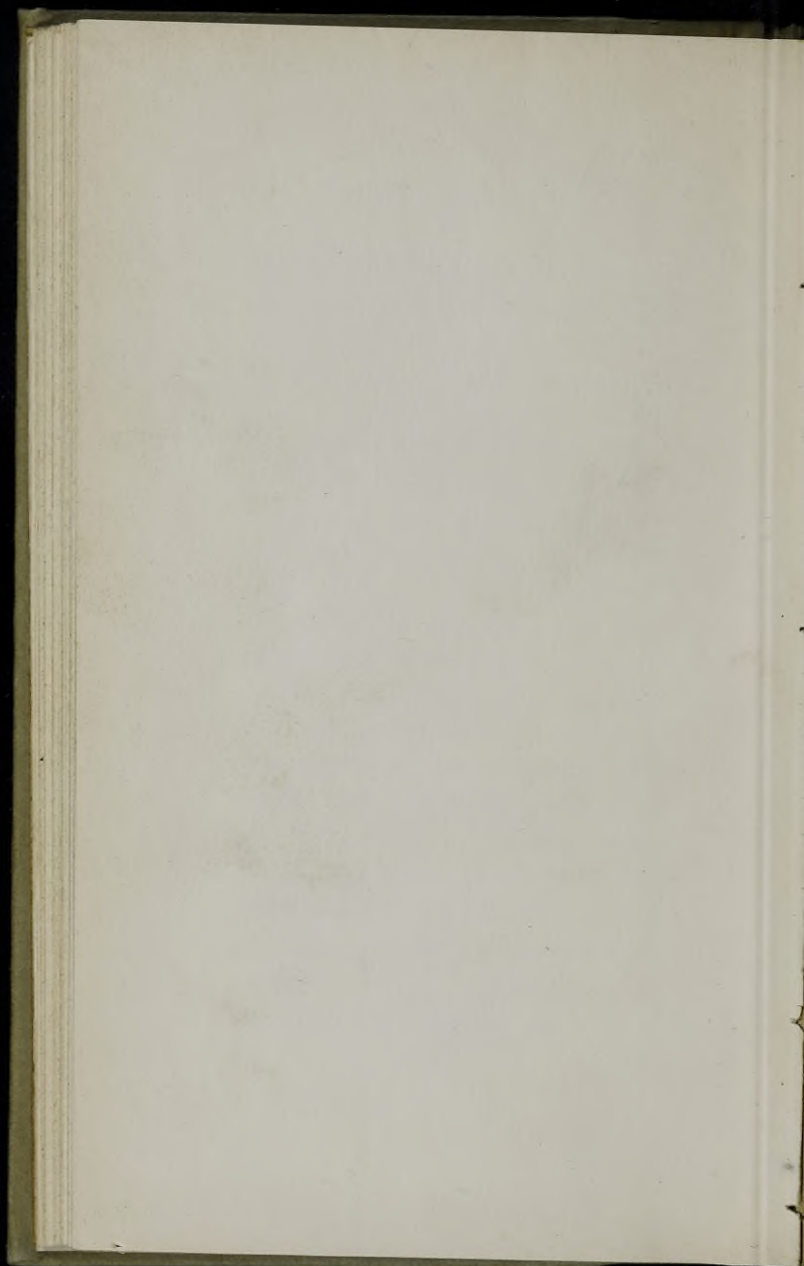
— Det var munken, som han glömt redan, men som han nu blef glad att återfinna; och han vredgades alls icke öfver hans ihärdighet. Om de vandrade tillsammans en dag eller par — var ej allt så likgiltigt! Han lyssnade förströdd till hans tal. Han visste ju, att det var omöjligt för en människa att förstå en annan, och han väntade sig ingenting. Men munken sade:

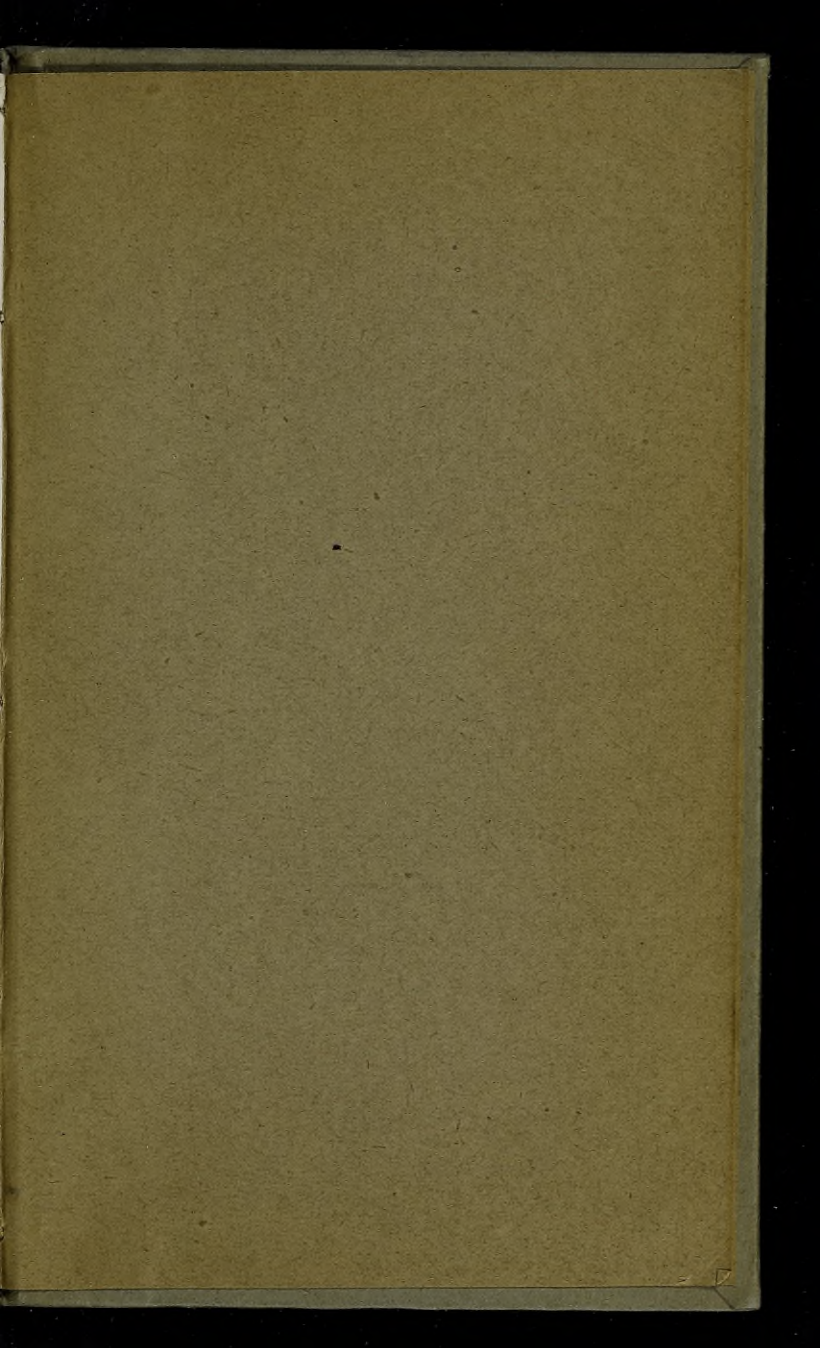
— Jag vill tala om mig själf, inte om dig, utan om mig själf och om mina vandringar. Jag är ung, ej mycket äldre än du, och dock har jag känt längtan att glömma både mig själf och allt omkring mig — — — ändock ville jag icke dö, ty skönt och vackert var det på jorden, och Gud hade skapat den skön. Då tänkte jag på att bygga mig en koja af ris och moss

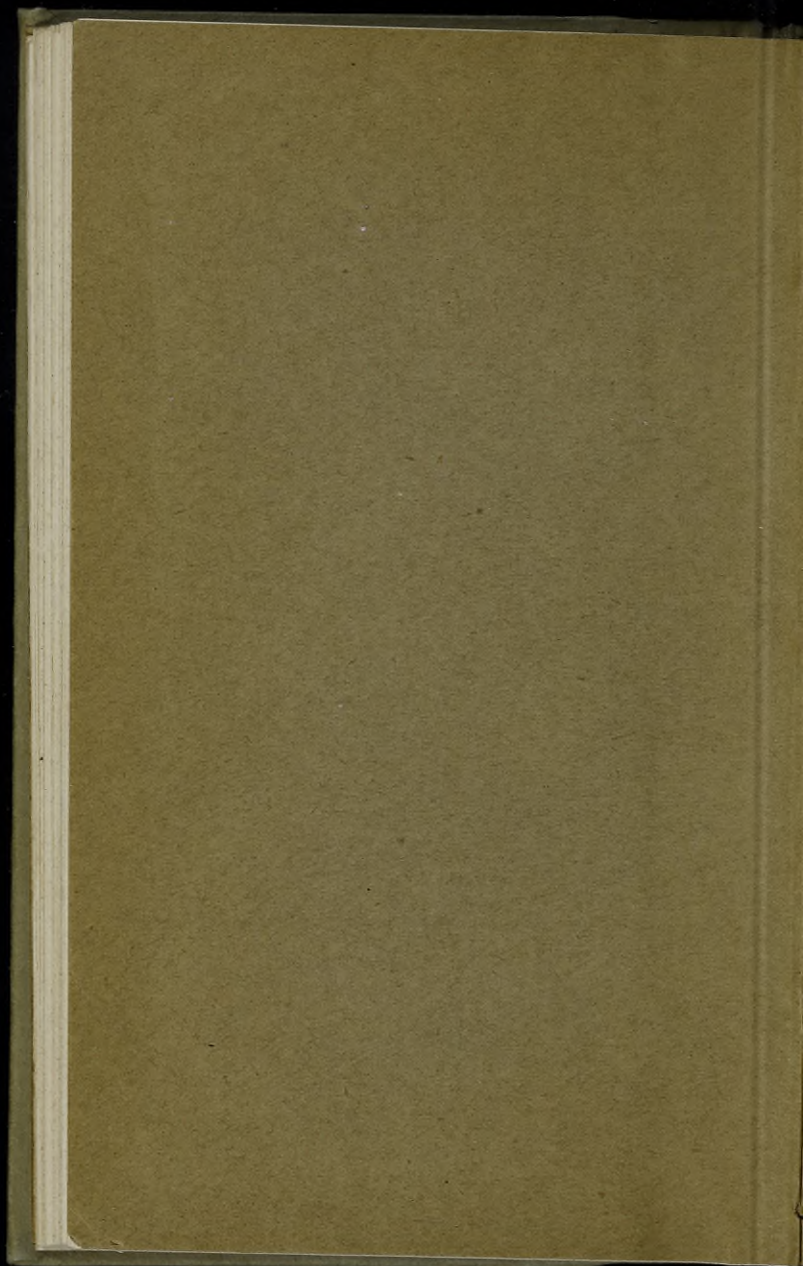
och löf och lefva där ensam och fredad, ty ett sådant lif måtte vara vackert, men jag var för ung därtill och kunde det ej. Då började jag på måfå vandra och vandra omkring i landet, fast försagd ännu, undflyende människorna, undvikande deras boningar och aldrig talande, där många voro samlade, utan endast stundom till en enda och ensam såsom nu till dig. Jag fick mina vänner i skogarna bland ensittarne, som flytt de många, och det gjorde mig godt att se, huru de vande sig vid mig och gladdes åt min ankomst och saknade mig, då jag gick bort — — — dessa, som sökt ensamheten. — Att vandra långsamt genom skogen. Om sommaren silar dagern grönaktig ned genom kronorna, under höstnätterna står den svart och dyster, om vintern

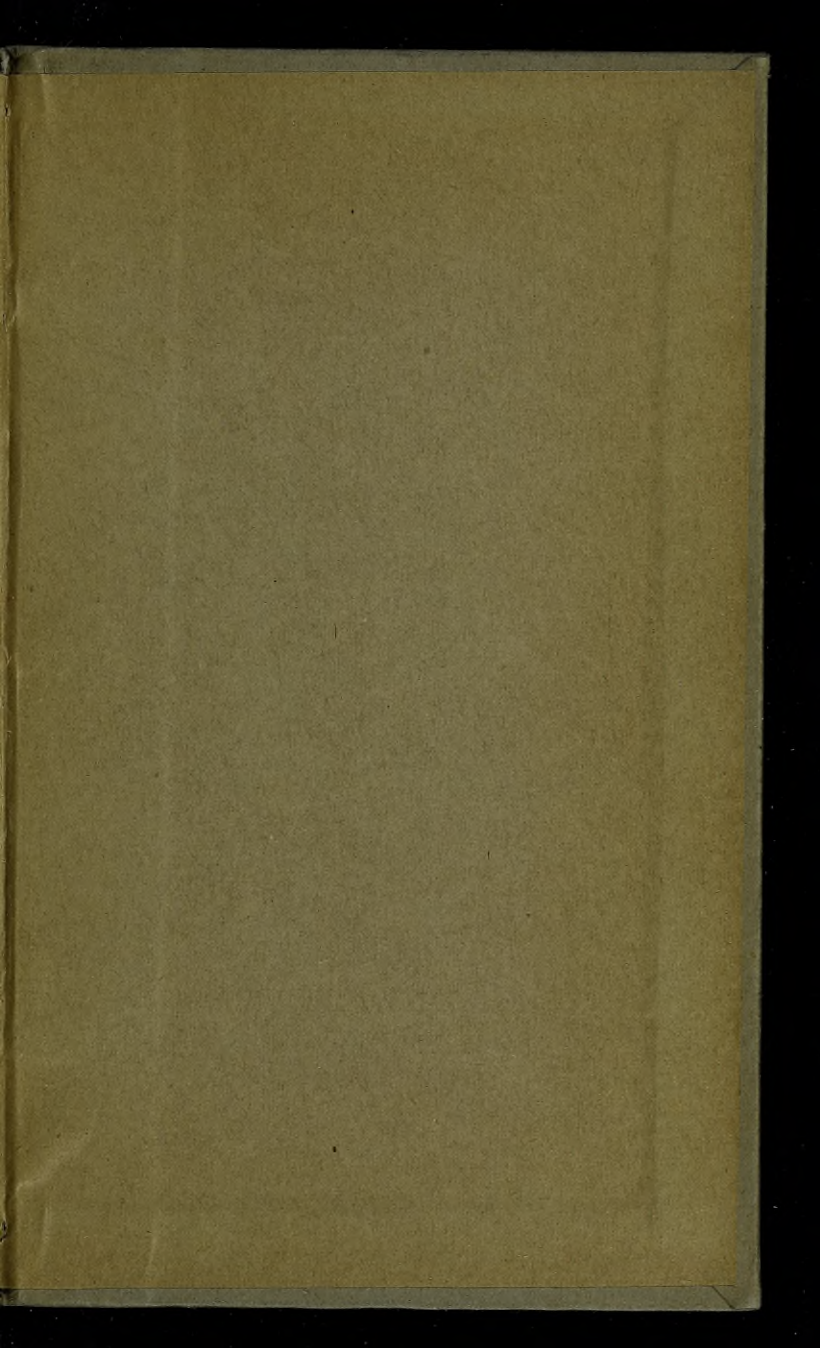
är den hvit, och granarnas grenar sloka tunga af hvit snö — — — så vande jag mig åter vid lifvet, utan att märka det, och började åter att älska det.

Men Johannes tillslöt ögonen och stannade stilla en stund att samla och ordna sina tankar — om ensamhet, om stillhet och om frid. Han tyckte sig skymta ett okänt land, helt olikt allt, hvad han ditills sett. Och han tänkte, där är också ett land, ett stort och vackert stillhetens land till att lefva uti. Och kanske finnas därbortom, på andra sidan, nya länder, som kunna kallas med andra namn, om ock min tanke än ej fattar dem. Men till hopplöshetens döda land är ännu långt. Så vill jag tro.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND

15000

400999216